

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
จังหวัดนครราชสีมา

ภัทรารวีย์ ทองเทพ

GRAD VRU

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2558

EFFECTIVENESS OF ECOTOURISM DEVELOPMENT
IN THE KHAO YAI NATIONAL PARK, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

PATTRARAVEE THONGTHEP

GRAD VRU

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN PUBLIC ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2015

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ   ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ
เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อนักศึกษา   ภัทรารวีย์ ทองเทพ
รหัสประจำตัว   55B53330143
ปริญญา   รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา   รัฐประศาสนศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ   คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ
..... ประธาน   ..... ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)   (อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์)
..... กรรมการ   ..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง)   (อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง)
..... กรรมการ   ..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พริษา เตียสุธิกุล)
..... กรรมการและเลขานุการ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)
..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(อาจารย์ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์)

.....
.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีร์ธนิภักดิ์ ศิริโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 19 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ	ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อนักศึกษา	ภัทรารวีย์ ทองเทพ
รหัสประจำตัว	55B53330143
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	อาจารย์ ดร.วิมล หอมยี่ง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน จากประชากร 140,161 ราย ที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2557 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โย ยามาเน่ โดยสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า

1) ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ การฟื้นฟูธรรมชาติ ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ตามลำดับ

2) การเปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน เห็นว่าประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน เห็นว่าประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน คือ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟูธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนรายได้ต่างกัน เห็นว่าประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการไม่ต่างกัน

3) ปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

Independent Study Title	Effectiveness of Ecotourism Development in the Khao Yai National Park, Nakhon Ratchasima Province
Student	Pattraravee Thongthep
Student ID	55B53330143
Degree	Master of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Independent Study Advisor	Professor Dr.Boonton Dockthaisong
Independent Study Co-Advisor	Dr.Wimon Homying

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the level of effectiveness of ecotourism development in the Khao Yai national park, Nakhon Ratchasima province 2) compare the effectiveness of ecotourism development in the Khao Yai national park, by personal factors and 3) study the ecotourism management factors relating to the effectiveness of ecotourism development in the Khao Yai national park. The sample of this research consisted of 400 respondents who were selected from a population of 140,161 travelers visiting the Khao Yai national park, Nakhon Ratchasima province during April - May 2014. The sample size was obtained using Taro Yamane's formula and selected by accidental sampling. The tool for data collection was a rating scale questionnaire with a reliability of 0.95. The statistics used to analyze the data consisted of percentage, mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follows:

1) The level of effectiveness of ecotourism development in the Khao Yai national park, was overall, and for each aspect, at a moderate level. When considering each aspect individually, the ranking with the highest mean was the aspect of achieving the objectives of natural resource conservation and recovery followed by the aspect of satisfaction of clients.

2) The comparisons of the effectiveness of ecotourism development in the Khao Yai national park, done by personal factors showed that gender, age and occupation yielded no differences overall. On the other hand, education level and income were different at a statistical significance level of 0.01. When each aspect was considered individually, the educational level factor influenced the effectiveness of the aspect of achieving the objectives of natural resource conservation and recovery at a statistical significance level of 0.01, but the aspect of

satisfaction of clients showed no difference at a statistical significance level of 0.05. Income yielded no difference in effectiveness for the aspect of satisfaction of clients.

3) The ecotourism management factors relating to the effectiveness of ecotourism development in the Khao Yai national park, were found to be the aspects of public relations, tourism site development and tourists' participation. All were positively correlated at a moderate level.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ของศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ เอาใจใส่ ตลอดจนตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จเรียบร้อย และมีความสมบูรณ์มาก และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์ อาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ และดร.ชรินทร์ สีทับทิม ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถาม และให้คำแนะนำ ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้อบรมสั่งสอน และให้กำลังใจตลอดมา และขอขอบพระคุณ ดร.ชรินทร์ สีทับทิม นักวิชาการศึกษา ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต/ดุชนิพนธ์ิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ขอขอบคุณคณาจารย์ในหลักสูตรทุกท่าน เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยและเพื่อนนักศึกษาหลักสูตร รม. รุ่นที่ 15 ทุกคน ที่ร่วมเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ หากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ตีชม ตลอดจนข้อผิดพลาดประการใดทางผู้วิจัยขอรับแต่เพียงผู้เดียว คุณงามความดี และประโยชน์อันเกิดจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และบูรพคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาอบรม สั่งสอน ข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาที่ศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

ภัทรารวีย์ ทองเทพ

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร.....	7
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	9
2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	11
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	23
2.5 โครงการ “อุทยานแห่งชาติสี่เขียว”.....	34
2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่.....	35
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	48
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	50
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ.....	53
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	54
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	72
5.2 อภิปรายผล.....	74
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือแบบสอบถาม.....	86
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	92
ภาคผนวก ค การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ด้วย วิธีหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC).....	98
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ.....	101
ประวัติผู้วิจัย.....	114

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ.....	57
4.2	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ.....	58
4.3	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม อาชีพ.....	58
4.4	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	59
4.5	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม รายได้.....	59
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.....	60
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ.....	61
4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ.....	62
4.9	สรุปผลระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน.....	63
4.10	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามเพศ.....	64
4.11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ.....	64
4.12	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ.....	65
4.13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ.....	65
4.14	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ.....	66
4.15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามระดับการศึกษา.....	68
4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามรายได้.....	69
4.18 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามรายได้.....	70
4.19 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.....	71

GRAD VRU

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	ตัวแปรที่จะศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย..... 49

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของประเทศซึ่งเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม รวมถึงการพัฒนาประเทศ ได้ถูกนำมาใช้อย่างขาดการอนุรักษ์ โดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศที่จะตามมา ในอดีตธรรมชาติยังคงความอุดมสมบูรณ์จึงไม่ก่อผลกระทบรุนแรงแต่ในปัจจุบันธรรมชาติได้ถูกทำลายลงไปทีละน้อยสะสมมาเป็นเวลายาวนาน ผลกระทบที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจึงมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ผลกระทบที่เห็นได้ชัดที่เกิดขึ้นในประเทศ เช่น การเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2554 ปรากฏการณ์แผ่นดินไหวทางภาคเหนือ วิกฤติการณ์โลกร้อน เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวได้ถูกนำมาวางแผนเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขในส่วนนโยบายรัฐบาลในด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ดังนี้

1. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
2. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
3. ดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเร่งรัดการควบคุมมลพิษ
4. สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ
5. ส่งเสริมและสร้างความตระหนักและจิตสำนึกทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ
7. สร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและพิบัติภัยธรรมชาติ

8. พัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ยังถูกระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 ในด้านพัฒนาการผลิตและบริการ บนฐานความรู้และการสร้างสรรค์พร้อมทั้งปรับโครงสร้างการผลิตและบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านสร้างความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
3. การยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน
4. การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

5. การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6. การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

7. การควบคุมมลพิษ

8. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ดังกล่าว ได้มีการสร้างยุทธศาสตร์ประเทศ 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่

1. สร้างความสามารถในการแข่งขัน

2. สร้างโอกาสบนความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

3. การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ซึ่งจะเห็นว่ายุทธศาสตร์ที่ 3 การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายหลัก: ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มพื้นที่ป่าให้ได้ร้อยละ 40 และมีแนวคิดในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายเพื่อฟื้นฟูและเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ โดยมีแนวคิดเพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าให้ได้ร้อยละ 40 เพื่อสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศและเป็นฐานในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 ส่งเสริมการปลูกป่าแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจโดยพัฒนารูปแบบและกลไกทางการเงิน เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้สักและไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระยะยาว

จากนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และยุทธศาสตร์ของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดังกล่าว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนี้

1. ป้องกันและฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำลำธาร

2. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

3. พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ

4. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง

5. เตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและพิบัติภัยธรรมชาติ

6. พัฒนาศักยภาพความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นหน่วยงานหนึ่งซึ่งสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชและเป็นพื้นที่ที่ถูกประกาศเป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. 2548 ถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่าไม่ว่าจะเป็นด้านพื้นที่ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ที่ต้องมีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและรักษาให้คงสภาพไว้เพื่อต่อไป การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดังกล่าวต้องดำเนินการตามภารกิจหลักและยุทธศาสตร์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในด้านต่างๆ ส่วนที่สำคัญคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

มีพื้นที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อมาพักผ่อนหย่อนใจและเรียนรู้ธรรมชาติโดยมีพื้นที่ 1,355,468.75 ไร่ มีอาณาเขต ครอบคลุม 11 อำเภอ ของ 4 จังหวัด คือ

1. อำเภอมวกเหล็ก อำเภอกำแพงคอย จังหวัดสระบุรี
2. อำเภอปากช่อง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
3. อำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
4. อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ซึ่งในแต่ละปีมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ดังนี้

ปี 2550 จำนวน 871,268 คน

ปี 2551 จำนวน 671,569 คน

ปี 2552 จำนวน 751,397 คน

ปี 2553 จำนวน 823,552 คน

ปี 2554 จำนวน 754,927 คน

ปี 2555 จำนวน 852,772 คน

ปี 2556 จำนวน 1,073,372 คน

จากจำนวนนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่มีเป็นจำนวนมาก เกิดผลกระทบทางนิเวศของธรรมชาติ เช่น พบปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น ต้นไม้และพันธุ์พืชถูกทำลายจากนักท่องเที่ยวที่มีการเด็ดหรือตัดดอกหรือใบพืชนั้นๆ การเข้าไปในพื้นที่บริเวณอนุรักษ์ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวบางส่วนไม่เข้าใจถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาจากการท่องเที่ยวที่ไม่ให้ความสำคัญต่อการดูแล รักษา และอนุรักษ์ธรรมชาติ การให้ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ผลดียิ่งขึ้นตามนโยบายและยุทธศาสตร์ประเทศและกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพื่อมุ่งสร้างสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการสำรวจระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงการหาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประสิทธิภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนและฟื้นฟูแหล่งธรรมชาติให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีทัศนียภาพที่สวยงาม ทำให้นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจที่จะมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทั้งยังสามารถพัฒนาและปรับปรุงวนอุทยาน และอุทยานแห่งชาติแห่งอื่นไปพร้อมๆ กันได้ด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก

1.3.2 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่ต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

1.3.3 ปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษา “ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2557 จำนวน 400 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่

ตัวแปรต้นปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- อาชีพ
- ระดับการศึกษา
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปรต้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- ด้านการประชาสัมพันธ์
- ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- การบรรลุวัตถุประสงค์
- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- การฟื้นฟูธรรมชาติ
- ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล เพื่อตัดสินคุณค่ากระบวนการทำงานของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการจัด

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ตลอดจนการจัดการ การกำหนดนโยบาย และแผนงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถในการควบคุม การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านการท่องเที่ยว การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และร่วมเป็นเจ้าของในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีการปกป้อง อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้คงอยู่ต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การให้ความรู้ หมายถึง การจัดการด้านการให้ความรู้ เป็นเพิ่มศักยภาพให้เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และการสร้างจิตสำนึก ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้นักท่องเที่ยว

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสื่อสารความคิดเห็น ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่างๆ ไปสู่กับกลุ่มเป้าหมาย เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กับกลุ่มเป้าหมายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือ รวมทั้งมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ ที่ดีให้แก่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การปรับปรุงภูมิทัศน์ และการบริการต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ให้สนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ของที่ระลึก ที่พัก และอื่นๆ

การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ทำนายและยากลำบากต่อการเดินทาง ความต้องการ ด้านการบริการและอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นเสมือนการเพิ่มพูนประสบการณ์และได้รับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพลง เป็นใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์มากที่สุด และก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุด ทรัพยากรธรรมชาติชนิดใดหายากหรือลด

จำนวนน้อยลง ถ้านำมาใช้ประโยชน์อาจทำให้เกิดผลเสียหายได้ จะต้องใช้อย่างประหยัดและพยายามเพิ่มปริมาณให้เพียงพอก่อนที่จะนำไปใช้ในอนาคต

การฟื้นฟูธรรมชาติ หมายถึง การบูรณะสิ่งที่ถูกทำลายให้คืนสู่สภาพดีขึ้นและการปรับปรุงให้ดีกว่าสภาพธรรมชาติเดิม

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้มาท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ หมายถึง ที่ดินซึ่งรวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายฝั่งที่ได้รับการกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในที่นี้ หมายถึง บริเวณเขาใหญ่ซึ่งมีอาณาเขตรอบคลุม 11 อำเภอของ 4 จังหวัด คือ อำเภอมวกเหล็ก อำเภอกำแพงคอย จังหวัดสระบุรี อำเภอปากช่อง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.6.2 ทำให้ทราบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.6.3 ทำให้ทราบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1.6.4 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติและวนอุทยานอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางการวิจัยดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.5 โครงการ “อุทยานแห่งชาติสีเขียว”
- 2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร

ความหมายของประสิทธิผล

ประสิทธิผล (Effectiveness) ได้มีนักวิชาการให้นิยามไว้ดังนี้

ฟิดเลอร์ (Fiedler, 1967) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ การที่กลุ่มสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งถือว่าเป็นประสิทธิผลของกลุ่ม

สตีเยอร์ส (Steers, 1977) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ การที่ผู้นำได้ใช้ความสามารถในการแยกแยะการบริหารและการใช้ทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สุพจน์ ทรายแก้ว (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การทำกิจกรรม การดำเนินงานขององค์กรสามารถสร้างผลงานได้สอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าทั้งในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์ เป็นกระบวนการเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ ที่ตรงตามความคาดหวัง ที่กำหนดล่วงหน้าไว้มากน้อยเพียงใด การมีประสิทธิภาพจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นกระบวนการ วัดผลงานที่เน้นด้านปัจจัยนำออก

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

แคพลอว์ (Caplow, 1964) เสนอว่า ประสิทธิภาพขององค์การควรวัดจากตัวแปร 4 ตัว คือ

1. ความมั่นคง หมายถึง ความสามารถในการรักษาโครงสร้างขององค์การไว้
2. ความผสมผสาน หมายถึง ความสามารถขององค์การในการหลีกเลี่ยงการขัดแย้งระหว่างสมาชิกในองค์การ
3. ความสมัครใจ หมายถึง ความสามารถในการจัดให้มีการพึงพอใจสำหรับสมาชิก
4. ความสำเร็จ หมายถึง ผลรวมสุทธิของกิจกรรมขององค์การ

มอทท์ (Mott, 1972) กำหนดเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยพิจารณาจาก

1. ปริมาณและคุณภาพของผลผลิต

2. ประสิทธิภาพ
3. ความสามารถในการปรับตัว
4. ความสามารถในการยืดหยุ่น

กิบสัน และคนอื่นๆ (Gibson & et al., 1982) ได้ทำการศึกษาและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยใช้หลายเกณฑ์ ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิต
2. ประสิทธิภาพ
3. ความพึงพอใจ
4. ความสามารถในการปรับตัว
5. การพัฒนาและการอยู่รอด

พาร์สัน (Parson, 1960) เสนอความคิดในการวัดประสิทธิผลขององค์การ โดยพิจารณาจาก

1. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Adaptation)
2. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment)
3. การบูรณาการ (Integration)
4. การคงไว้ซึ่งระบบค่านิยม (Latency)

ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยพิจารณาจาก

1. ความสามารถในการปรับเปลี่ยน
2. การบรรลุเป้าหมาย
3. ความพึงพอใจ
4. ความสนใจในชีวิต

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถขององค์การในการใช้ทรัพยากรบริหารอย่างคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การก่อให้เกิดผลผลิตผลลัพธ์ ที่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้รับบริการจากองค์การพึงพอใจในงานและองค์การสามารถปรับตัวและพัฒนาให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

เกณฑ์ประสิทธิผล

วรเดช จันทรศร และคนอื่นๆ (2541) การประเมินประสิทธิผล เป็นเกณฑ์พิจารณาระดับการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน โดยดูจากผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ประการ คือ

1. ระดับการบรรลุเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัดว่าโครงการบรรลุเป้าหมายด้านใดบ้างและการบรรลุเป้าหมายส่งผลต่อประชากรเป้าหมายอย่างไร โดยสามารถวัดการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและคุณภาพของประชากรเป้าหมาย อาทิ การบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจสังคม อาจดูจากการเพิ่มรายได้ต่อหัวต่อคน การเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สอดคล้องกับกฎกติกาของสังคม

2. ระดับการมีส่วนร่วม เป็นตัวชี้วัดระดับความสำเร็จโดยให้ความสำคัญกับมติการมีส่วนร่วม โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อระดับความสำเร็จมากน้อยเพียงไร และโครงการจะปรับปรุงส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างไร ระดับการมี

ส่วนร่วมสามารถวัดจากจำนวนประชากร ความถี่ ระดับและกิจกรรม ซึ่งครอบคลุมระดับการตัดสินใจส่วนร่วมสามารถวัดจาก จำนวนประชากร ความถี่ ระดับและกิจกรรม ซึ่งครอบคลุมระดับการตัดสินใจ วางแผน และติดตามผล

3. ระดับความพึงพอใจ เป็นเกณฑ์วัดระดับการยอมรับ โดยอาจพิจารณาจากสัดส่วนของประชากร เป้าหมายที่พึงพอใจกับบริการของรัฐ สัดส่วนของครัวเรือนที่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โครงการ ระดับความพึงพอใจในมาตรการตามโครงการ

4. ความเสี่ยงของโครงการ เป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลเพื่อดูว่าโครงการมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายด้านใดด้านหนึ่งหรือเป้าหมายรวมของโครงการหรือไม่ ซึ่งค่าความเสี่ยงจะประเมินจากการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมของโครงการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารหรือการจัดการ ได้มีนักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึงความหมายและรายละเอียด ดังนี้ Gulick (1937) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการบริหารไว้ 7 ประการ ด้วยกันเรียกย่อๆ ว่า “POSDCORB” กระบวนการนี้เป็นผลมาจากการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ซึ่งพยายามที่จะค้นหาวิธีการบริหารที่ดีที่สุด และได้สรุปกระบวนการบริหารนี้ไว้ใน “Papers on the Science to Administration” ในปี ค.ศ. 1937 โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การวางแผน หมายถึง การวางแผนทางการปฏิบัติงาน รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางนั้นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

2. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดทำโครงสร้างการบริหารงานแบบเป็นทางการของอำนาจหน้าที่ การสั่งการซึ่งใช้ในการจัดแบ่งการกำหนดและการประสานงานของหน่วยงานย่อยๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้

3. การบริหารบุคคล หมายถึง การจัดการด้านบุคลากรทั้งหมด ตั้งแต่การรับเข้าทำงาน การฝึกอบรม การรักษาสภาพการทำงานให้ดีอยู่เสมอ

4. การอำนวยการ หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจ และการสั่งการให้กิจการต่างๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนทั้งในลักษณะทั่วไป และในลักษณะเฉพาะรวมทั้งให้คำแนะนำซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้นำของหน่วยงาน

5. การประสานงาน หมายถึง การร่วมมือกันในการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ให้ประสานงานสอดคล้องและกลมกลืนกัน

6. การรายงาน หมายถึง การจัดทำบันทึกรายงานและการตรวจสอบรายงาน

7. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรงบประมาณในรูปแบบการวางแผนการเงิน การทำบัญชีและการควบคุมการเงิน

เทย์เลอร์ (Taylor, 1947) เป็นผู้ก่อตั้งแนวคิดการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้ใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์งานต่างๆ แล้วทำการแบ่งแยกงานออกเป็นส่วนต่างๆ แล้วพิจารณาหาทางที่จะทำให้งานนั้นเสร็จสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ถ้าจะกล่าวง่ายๆ วิธีของ Taylor คือ ค้นหา “วิธีเป็นเลิศที่ดีที่สุด” ที่จะนำมาใช้ทำงานให้ลุล่วง ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก

สมยศ นาวิการ (2544) กล่าวว่า กระบวนการบริหารประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพิจารณาถึงความพร้อมของ องค์การ ตลอดจนปัจจัยที่ช่วยให้้องค์การหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมาย และจัดทำแผนงานขึ้นมาเพื่อดำเนินงาน

2. การจัดองค์การ หมายถึง การให้รายละเอียดงานทุกอย่างที่ต้องกระทำ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ การแบ่งปริมาณงานทั้งหมดเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถปฏิบัติได้ โดยบุคคลคนเดียวและการกำหนดกลไกของการประสานงานของสมาชิกขององค์การเพื่อทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. การจูงใจ หมายถึง กระบวนการของการจูงใจ และการจูงใจในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกของกลุ่ม

4. การควบคุม หมายถึง ความพยายามอย่างมีระบบ เพื่อกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานการ ออกแบบระบบข้อมูลย้อนกลับ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้าพิจารณาว่ามีข้อแตกต่างหรือไม่และทำการแก้ไขใดๆ ที่ต้องการเพื่อเห็นหลักประกันว่าทรัพยากรทุกอย่างขององค์การได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ

ตุลา มหาพสุธานนท์ (2545) บทบาทของการบริหารหรือการจัดการที่ผู้บริหารระดับสูง จะต้องปฏิบัติงานใน 10 บทบาท ซึ่งสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้แก่ บทบาทของความเป็นหัวหน้าในเชิงสัญลักษณ์ เช่น ประธานในงานพิธีการต่างๆ บทบาทการแสดงออกในฐานะผู้นำ ได้แก่ การจูงงานการอบรม การกระตุ้นจูงใจ และการรักษาระเบียบวินัยของผู้ใต้บังคับบัญชา สุดท้ายบทบาทการประสานงานในกลุ่ม ได้แก่ การกระทำกิจกรรมซึ่งสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่ภายในและภายนอกองค์การ

2. บทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ผู้บริหารมีหน้าที่หรือบทบาทในการรับและเก็บรวบรวมข่าวสารภายในและภายนอกองค์การของตนเอง การทำได้โดยการอ่านวารสารนิตยสาร หนังสือพิมพ์ แล้วนำมาพูดคุยกับผู้บริหารคนอื่นๆ เช่น องค์การคู่แข่งชั้นมีการวางอะไรในช่วงนี้รัฐออกกฎหมายใหม่ มีผลกระทบต่อบริษัทหรือไม่ บทบาทแพร่กระจายข่าวสารผู้บริหารต้องดำรงตนเปรียบเสมือนช่องทางที่ส่งต่อข่าวสารต่างๆ ไปยังสมาชิกในองค์การและเมื่อถูกเชิญไปเป็นตัวแทนขององค์การหรือสถาบันอื่นๆ ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะบทบาทโฆษกขององค์การด้วย

3. บทบาทการตัดสินใจมี 4 ประการ คือ บทบาทในฐานะผู้ประกอบการเป็นผู้ดูแลโครงการใหม่ๆที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์การให้ดีขึ้น บทบาทของผู้จัดความวุ่นวายมีปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น นอกเหนือความคาดหมาย บทบาทของผู้จัดสรรทรัพยากรในการรับผิดชอบกระจายทรัพยากรสิ่งของ และเงินไปตามส่วนต่างๆ ขององค์การ สุดท้ายบทบาทของผู้เจรจาต่อรองเพื่อทำหน้าที่ถกเถียงต่อรองกับกลุ่มต่างๆ ซึ่งอาจเป็นสภาพแรงงานผู้ถือหุ้นในการเพิ่มผลประโยชน์ให้กับองค์การที่ตนทำงานอยู่

วิจิตร ศรีสอาน และคนอื่นๆ (2523) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารดังนี้

1. การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ร่วมมือกันทำกิจกรรม
3. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
4. โดยการใช้กระบวนการ และทรัพยากรที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า การบริหารหรือการจัดการเป็นกระบวนการและแนวทางในการปฏิบัติดำเนินการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การให้มีประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนในการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจูงใจ และด้านการควบคุม

2.3 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ฮอลโลเวย์ (Holloway, 1983) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนเดินทางออกจากที่พักหรือที่ทำงานไปยังสถานที่อื่นๆ ในระยะเวลาสั้นๆ และคนเหล่านี้จะทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างพักอาศัยชั่วคราวในสถานที่ท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทางต้องการไปเยี่ยมญาติมิตรหรือท่องเที่ยว

แมคอินทอช และ โกลด์เนอร์ (McIntosh & Goeldner, 1986) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่าการท่องเที่ยวเป็นผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ของนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ รัฐบาล ผู้เป็นเจ้าของบ้าน ในกระบวนการดึงดูดและต้อนรับขับสู้ นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนยังสถานที่อื่นๆ

มิลล์ (Mill, 1990) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่สร้างความประทับใจ การบริการ และการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

พอนด์ (Pond, 1993) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการเดินทาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเพื่อนผ่อนคลายจากการทำงานประจำของมนุษย์ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ 3 ประการ

- 1) เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) การเดินทางต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ
- 3) เป็นการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ที่มีใช่เป็นการประกอบอาชีพ หรือหารายได้

แต่เป็นไปด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างต่อไปนี้

- 3.1) เพื่อพักผ่อนในวันหยุด
- 3.2) เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา
- 3.3) เพื่อการศึกษาและบันเทิง
- 3.4) เพื่อชมประวัติศาสตร์ และความสนใจพิเศษ
- 3.5) เพื่องานอดิเรก
- 3.6) เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร
- 3.7) เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ
- 3.8) เพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2546) ให้ความหมายการท่องเที่ยว คือ การเดินทางโดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตร จากบ้านเพื่อวัตถุประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

นิคม จารุมณี (2548) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การเดินทางของคนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหรือหาความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทางเพื่อธุรกิจ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว อันเป็นพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งท่องเที่ยวทุกประเภทให้มาเยี่ยมชม

ทิพวรรณ พุ่มมณี (2551) นิยามว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางไปยังแห่งหรือสถานที่เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง คือ การพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการศึกษาหาคำตอบหรือแลกเปลี่ยนความรู้หรือประสบการณ์เพื่อความกระตือรือร้นและการโน้มน้าวใจให้เกิดความตระหนักและสำนึก

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังอีกสถานที่หนึ่งเพื่อไปชมสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น วัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งการเดินทางจะเป็นเพียงชั่วคราวและมีได้เป็นการประกอบอาชีพ

2.3.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

สรีย์ วงศ์ไพจิตร (2534) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมากโดยเฉพาะประเทศที่ไม่มีอุตสาหกรรมหนักเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจโดยตรงและธุรกิจทางอ้อมหรือการสนับสนุนการบริการนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะแก่ชาวต่างชาติถือได้ว่าเป็นสินค้าออกที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ การท่องเที่ยวยังรวมถึงการพักผ่อนคลายเครียด และได้รับความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรมและเป็นการนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมาก ความสำคัญของการท่องเที่ยว มีดังนี้

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้โดยนำเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศชาติ เช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ ได้แก่ ประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยว และเข้ามาซื้อสินค้าไทยและนำกลับออกไปขายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ คือ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งการคำนวณรายได้จากนักท่องเที่ยว คือ จำนวนนักท่องเที่ยว $\times$ วันที่พักเฉลี่ย $\times$ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/วัน/คน

2. การท่องเที่ยวแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินของประเทศ กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและประสบปัญหาสภาวะการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงิน เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาจะต้องพึ่งพิงประเทศที่พัฒนาแล้วในการนำเข้าสินค้าที่ตนไม่สามารถผลิตได้ เช่น เครื่องมือ เครื่องจักรและเทคโนโลยีต่างๆ อันเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นรายได้จากการท่องเที่ยวมูลค่านับแสนล้านบาทต่อปี จึงช่วยลดดุลการค้าได้อย่างมาก

3. การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล คือ นักท่องเที่ยวต้องจ่ายภาษีต่างๆ เช่นเดียวกับคนอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จ่ายภาษีเมื่อซื้อสินค้าและบริการและภาษีทางอ้อมที่จะจ่ายอีก เช่น ค่าธรรมเนียมในการใช้สนามบิน ค่าภาษีศุลกากรค่าธรรมเนียมการประทับตราหนังสือเดินทาง และธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ภาษีกรมสรรพากร ภาษีหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นจัดเก็บ ค่ารถบริการ เช่น ค่าธรรมเนียมโรงแรม ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายอาหาร สุราและเครื่องดื่ม เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเป็นกรกระจายรายได้ไปตามส่วนภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจขนาดเล็กจำนวนมาก ดังนั้น รายรับจากการท่องเที่ยวจึงกระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็ว

5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนทั้งแรงงานทั่วไปและแรงงานที่ใช้ความชำนาญเพราะเป็นอุตสาหกรรมสัดส่วนของแรงงานสูงกว่าเครื่องจักร

6. การท่องเที่ยว เป็นการหมุนเวียนเงินตราอย่างกว้างขวาง กระตุ้นการผลิตและการลงทุนในอัตราสูงด้วยค่าในอัตราสูงด้วยค่าทวิทางเศรษฐกิจ เป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างยิ่งเพราะนอกจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะมีผลโดยตรงต่อผู้จัดการที่พักและธุรกิจต่างๆ หมุนเวียนต่อไปอีกหลายรอบจนกระทั่งถึงจุดสิ้นสุดของตัวเอง ยิ่งหมุนเวียนได้มากรอบยิ่งทำมูลค่าของมันมากขึ้นเพียงนั้น

7. การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัด ไม่มีปัญหาเรื่องการผลิตและไม่มีกำหนดโควตาการจำหน่าย กล่าวคือ การผลิตไม่ขึ้นกับสภาพดินฟ้าอากาศ หรือเครื่องมือเครื่องมือโดยเฉพาะเจาะจงเหมือนเช่นการผลิตในสาขาอื่นๆ การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละประเทศแต่ละภูมิภาคของประเทศ และขึ้นอยู่กับความสารถของรัฐบาลแต่ละประเทศที่จะใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของตน

2.3.3 รูปแบบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบด้วยกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง การจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ เป็นการจัดแบ่งเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บข้อมูลการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวและศึกษาผลทางเศรษฐกิจที่จะเกิดจากนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักต่างกัน โดยทั่วไปแล้วสามารถจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ วรรณ วรชวานิช (2539)

1. การท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องมีสิ่งจูงใจหลายอย่าง เช่น ความสวยงามของภูมิประเทศ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัย ตลอดจนการโฆษณาหรือมีสิ่งจูงใจโดยเฉพาะของสถานที่นั้น เช่น หลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือศิลปวัฒนธรรมประจำ เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างไปจากประเทศของตนและต้องผ่านกระบวนการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น ศุลกากร ด้านตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น ใช้ภาษาต่างประเทศ และอาจจะต้องมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำ

จุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยว แบ่งได้ 8 ประเภทคือ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543)

1. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด
2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา
3. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา
4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและบันเทิง
5. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ
6. การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก
7. การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร
8. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ

การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ได้แบ่งออกไปตามปัจจัยหลายอย่างซึ่งทำให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย แต่รูปแบบการท่องเที่ยวที่ Travel in Thailand ได้จัดแบ่งไว้ มีดังนี้ (ข้อมูลท่องเที่ยวไทย, 2011)

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ได้แก่

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเลอย่างมีความรับผิดชอบ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อชมความงามและศึกษาภูมิทัศน์ต่างๆ บนพื้นผิวโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล เพื่อให้เกิดความรู้และได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ บนพื้นฐานของจิตสำนึกในการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม ไร่ สวน ฟาร์มปศุสัตว์ สวนสมุนไพร เพื่อชมความงาม และเกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ โดยมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้นๆ

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมและศึกษาปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ และเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล เช่น สุริยุปราคา จันทรุปราคา ฝนดาวตก และการดูดาวจักราศี ให้เกิดความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำ และประสบการณ์ โดยจะต้องมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ได้แก่

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชมความงามให้เกิดความเพลิดเพลินใจ และเพื่อเรียนรู้ให้เกิดเป็นประสบการณ์ โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วย

2.2 การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมและร่วมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นให้เกิดความเพลิดเพลิน ความทรงจำและประสบการณ์ที่ดี รวมทั้งเพื่อเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ด้วยการมีจิตสำนึกที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อรักษา

ชนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าโดยชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านตามชนบท เรียนรู้การสร้างสรรค์ผลงานซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เพื่อให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและเกิดความเพลิดเพลิน โดยจะมีชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ได้แก่

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายและใจ ในแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรม ให้เกิดความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ ซึ่งอาจจัดอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty and Spa) โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วย

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรัชญาทางศาสนา สัจธรรมแห่งชีวิตด้วยการฝึกสมาธิ โดยจะได้รับประสบการณ์และความรู้ที่แปลกใหม่และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้การมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จะมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มุ่งเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหารไทย การนวดแผนไทย เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ เพื่อประสบการณ์ และความรู้ใหม่ๆ ด้วยการมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเล่นกีฬาให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ความตื่นเต้นเร้าใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำ ตกปลา กอล์ฟ สกิกอล์ฟ สกีนํ้า กระดานโต้คลื่น เป็นต้น โดยจะต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) เป็นการท่องเที่ยวที่สนุกสนาน ตื่นเต้น เร้าใจ ผจญภัยไปในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในแบบพิเศษ ซึ่งจะสร้างความทรงจำ ความประทับใจ และได้ประสบการณ์ใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home & Farm Stay) เป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้ชอบใช้ชีวิตร่วมกับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ แบบใกล้ชิด เพื่อที่จะเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) เป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการใช้ชีวิตในบ้านปลายหรือผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวในต่างแดนเป็นเวลานานอย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) เป็นการท่องเที่ยวที่ถูกจัดขึ้นเพื่อเป็นการสมนาคุณแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำยอดขายได้ตามเป้าหมาย โดยกลุ่มผู้แทนบริษัทต่างๆ จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พัก และค่าอาหารระหว่างการเดินทางในระยะเวลา 2-7 วัน ซึ่งจะเป็นการนำเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ หรืออาจมีการผสมผสานกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE ย่อมาจาก M = Meeting, I = Incentive, C = Conference, E = Exhibition) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อบริการให้กับผู้ที่เข้าร่วมประชุมที่มีการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีทั้งแบบเที่ยววันเดียวและแบบเที่ยวพักค้างแรม 2 - 4 วัน มีการคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการ การนำเที่ยวจะมีก่อนประชุม (Pre-Tour) หรือหลังประชุม (Post-Tour)

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดรายการนำเที่ยว ได้คัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวมาอย่างดีแล้ว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างจากการเดินทางท่องเที่ยวในระยะเวลาหลายวัน

ดังนั้น รูปแบบการท่องเที่ยวคือ การท่องเที่ยวในรูปแบบไหนก็ตามที่นักท่องเที่ยวที่ติดต้องมิจิตสำนึก มีความคิดที่ดีในการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของสถานที่นั้นๆ ด้วย เพราะจะทำให้เรามีสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังคงสวยงามอย่างนี้ตลอดไป

2.3.4 ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วรัญญา เวียงอำพล (2546) การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ต้องสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สังคม จิตใจหรือมนุษย์ และเศรษฐกิจ

สุทธิดา ศิริบุญหลง (2549) กล่าวถึง การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ต้องตอบสนองความต้องการของปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

2.3.5 หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การอนุรักษ์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างดีพอควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางสังคมและทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างมีขอบเขตและเหมาะสม เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นต้นทุนที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจในระยะยาว

2. ลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรโดยไม่จำเป็นและลดอัตราของเสียทำให้มีทรัพยากรเหลือเก็บไว้ใช้ได้นานขึ้น เป็นการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย เป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดของเสีย

3. การรักษาและการส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและยังช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

4. การประสานการท่องเที่ยวกับการวางแผนการพัฒนาซึ่งควรกระทำทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยการสนับสนุนการซื้อขายสินค้าที่ผลิตโดยชุมชนในท้องถิ่นและวัสดุในท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่นนั้น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดคุณภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่น เป็นการลดความขัดแย้งของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

7. การปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนในท้องถิ่นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งของประชาชนในด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ ซึ่งจะเป็นการช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยวได้

9. การทำการตลาดด้วยความรับผิดชอบ การตลาดเป็นการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการก็ต้องทำการตลาดให้ลูกค้าทราบถึงจริยธรรมของบริษัท ความรับผิดชอบต่อตลาดนี้ ผู้ประกอบการจะต้องสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวด้านการประชาสัมพันธ์

10. การดำเนินการวิจัย เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

โครนิน (Cronin, 1990) ได้ให้ทรรศนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ ดังนี้

1. ในการพัฒนาใดๆ ก็ตาม ต้องเสนอให้การท่องเที่ยวเป็นทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน โดยให้ความสำคัญเท่าเทียมกับกิจกรรมเศรษฐกิจอื่นๆ

2. ต้องมีฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อให้เกิดการรับทราบวิเคราะห์และตรวจสอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจภาคอื่นๆ

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีความสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืนเสมอ

องค์กรการท่องเที่ยวโลก (1997) ได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ มีการทดแทนฟื้นฟูให้สามารถผลิตและบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไปโดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลงตราบเท่าถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และความต้องการของชุมชน

2. มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น

3. ให้ประสบการณ์ันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว

4. ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากรและวิถีชีวิต

ชีวิต

5. การออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และการใช้วัสดุในท้องถิ่น
 6. เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับประเทศ

7. เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานการตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบ
 วรรณ วรชพานิช (2546) กล่าวถึง หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะมีผลดีต่อท้องถิ่นในด้านการสร้างเศรษฐกิจชุมชน มีการวางแผนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่นมี คุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการวางแผนที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์อันยาวนานที่สุดโดยมีหลักการดังนี้

1. การอนุรักษ์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างดีพอ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด ประหยัด โดยคำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรโดยไม่จำเป็นและลดอัตราของเสีย มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรที่หายาก และการวางแผนการจัดการของเสียและสิ่งปฏิกูล

3. ส่งเสริมคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้เป็นที่ชื่นชมและแพร่หลายมากขึ้น

4. ร่วมมือกับองค์กรอื่น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว

5. ส่งเสริมกิจกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์

6. การพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม วิธีการในการพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เช่น อบรมมัคคุเทศก์ อบรมด้านวัฒนธรรม ด้านศิลปะพื้นเมือง

7. จัดเตรียมข้อมูลหรือคู่มือด้านการท่องเที่ยว เป็นการบริการด้านการขายอย่างหนึ่งแก่นักท่องเที่ยว

8. การประเมินหรือการวิจัย ตรวจสอบผลดี ผลเสีย ผลกระทบด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือการสร้างเศรษฐกิจชุมชนมีการอนุรักษ์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างดีพอ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรที่หายาก การวางแผนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการวางแผนที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์อันยาวนานที่สุด

2.3.6 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านอธิบายความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวถึง แนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งมี 3 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้าง

จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดต่างๆ การจัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าที่ให้บริการในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือนรวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น เป็นต้น

2. มิติด้านการสร้างควมพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจจะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป

3. มิติด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว

มนัส สุวรรณ (2538) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จมีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนา ได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทาง และการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ประกอบด้วยความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้เชิงสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

ปาณิตา แสไพศาล (2554) กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรแบบท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่ดีขึ้น เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือน ในขณะที่เดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวควบคู่กันไป โดยการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยาวนานที่สุด แต่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2.3.7 องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สรุปได้ 6 ด้านดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่ที่เป็นจุดปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือน โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรับรองของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนารัฐกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายโดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยว

2.3.8 ขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) ได้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว มิใช่เป็นเพียงการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม จึงมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืนอยู่ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการแบ่งพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทออกเป็นเขตต่างๆ ตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่จะเข้าดำเนินงานในแต่ละเขตพื้นที่ด้วย ซึ่งการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละแห่งย่อมแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางชีวภาพ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน เพื่อช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

2. ขั้นตอนการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการเริ่มสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงให้ใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การตกแต่งเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้

ประโยชน์แต่ละเขตพื้นที่ กำหนดขนาดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เหมาะสมแต่ละเขตพื้นที่ กำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในแต่ละเขตพื้นที่ กำหนดระบบป้องกันและกำจัดมลพิษที่เหมาะสมในด้านต่างๆ เป็นต้น

3. **ขั้นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบยั่งยืนในเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว**

เป็นการเสริมสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลินมากขึ้นพร้อมทั้งมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมถ่ายรูปหรือถ่ายวิดีโอ กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมเก็บผลไม้ในสวน กิจกรรมฝึกสมาธิ เป็นต้น

4. **ขั้นการประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว**

เป็นการประเมินขีดความสามารถรองรับของนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยวที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดเท่าไร อันจะนำมากำหนดปริมาณ ควบคุมและมาตรการจำกัดนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับเขตพื้นที่นั้นๆ เพื่อป้องกันปัญหาความอึดอัดขมุกขมอวย ตกค้าง เสียรบกวน การทำลายธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องกำกับดูแลให้เป็นไปตามขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละเขตพื้นที่อย่างเคร่งครัด ไม่ควรอะลุ้มอล่วยจนผิดหลักการประเมินที่กำหนดไว้ ซึ่งขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ในทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถแยกพิจารณาได้ 5 ด้าน คือ

4.1 ขีดความสามารถรองรับด้านเศรษฐกิจ

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ข้อจำกัด โดยไม่กระทบต่อการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร

4.2 ขีดความสามารถรองรับด้านกายภาพ

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงระดับความอึดตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นด้วย

4.3 ขีดความสามารถรองรับด้านสังคม

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไป ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ทำลายให้เกิดผลกระทบทางลบต่อประชาชนท้องถิ่นนั้น

4.4 ขีดความสามารถรองรับด้านสิ่งแวดล้อม

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่ในทรัพยากรเที่ยวนั้นด้อยค่าลง

4.5 ขีดความสามารถรองรับด้านความรู้สึกรู้สึก

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำความเป็นส่วนตัวและความน่าท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวขาดหายไปหรือลดน้อยลง

5. ขั้นการให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการให้การศึกษาถึงความเข้าใจในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวของตนเอง และธุรกิจของตนเองที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทรัพยากรท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่พนักงานของตนเอง และปลูกจิตสำนึกให้พวกเขาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวด้วย

6. ขั้นการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้

เป็นการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แนะนำจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แนะนำกิจกรรมท่องเที่ยว แนะนำบริการที่มีให้ และแนะนำในการปฏิบัติตนในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น อาจจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวโดยให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวหรือมีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับการให้ความรู้ในทรัพยากรท่องเที่ยวก็ได้ นอกจากนี้ควรจัดทำสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เป็นเครื่องมือให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และต้องทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้กว้างขวาง หากสามารถจัดทำเป็นคู่มือแจกแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนได้ก็จะเป็นประโยชน์มาก

2.3.9 การพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

พรณี จุฑานนท์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้นหรือลดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้น้อยลง จึงต้องมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สำคัญ 8 ประการ คือ

1. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวกับกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กล่าวคือ สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ สร้างความพอใจให้แก่ประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องปกป้องเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน โดยการจัดทำแผนหลักเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ละแผนต้องระบุถึงการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้ชัดเจนพร้อมทั้งระบุปัญหา ข้อเท็จจริง แนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่อาจจะมีต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

2. การรักษาสภาพแวดล้อมให้สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมให้คงความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด โดยการรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว ช่วยกันปลูกต้นไม้และไม้ดอกเพิ่มความสวยงามของภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

3. การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมองที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ หากบุคลากรทางการท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ย่อมส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วย

4. มาตรการทางกฎหมาย เป็นวิถีทางควบคุมความเสียหายของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวได้วิธีหนึ่งที่รัฐบาลแสดงเจตจำนงแน่วแน่ที่จะป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วย มาตรการควบคุมอยู่ 3 ด้าน คือ มาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจท่องเที่ยว มาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว มาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากประชาชนท้องถิ่น

5. การให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ เป็นการให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปให้เข้าใจความสำคัญของสิ่งแวดล้อม โดยให้มีทัศนคติ ค่านิยมที่ห่วงแหน และเกิดความต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

6. สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ เป็นการสนับสนุนให้มีการจัดงานเทศกาลประเพณี และมรดกศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาสู่ท้องถิ่น พร้อมทั้งกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางท้องถิ่นด้วย

7. ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นการประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายร่วมมือกันรับผิดชอบในการป้องกันมิให้การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งร่วมกันระดมความคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างจริงจัง ซึ่งอาจเป็นรูปของคณะกรรมการที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นกรรมการเพื่อประสานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

8. การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวด้วยวิธีที่มีระบบเพื่อพิจารณาผลเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีความรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไรก่อนที่จะดำเนินกิจการหรือโครงการพัฒนาท่องเที่ยว โดยเฉพาะโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องใช้งบลงทุนสูง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

ลาสคูเรน (Lascurain, 1991) อาจเป็นคนแรกที่ทำให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดความรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

เวสเทิร์น (Western, 1993) ได้ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น

โบ (Boo, 1991) ได้ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่า การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินลงทุนสำหรับการปกป้องดูแล

รักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนและท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

เสรี เวชบุษกร (2538) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานโบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย

กุลวรา สุวรรณพิมล (2548) ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและให้ชุมชนท้องถิ่นสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ริชาร์ดสัน (Richardson, 1993) ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน พื้นที่ทางธรรมชาติ ซึ่งมีการสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงวัฒนธรรมที่สำคัญ นอกจากนี้จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงวัฒนธรรมแล้ว ยังมีส่วนสนับสนุนและผลักดันให้มีการปกป้องอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ไว้ และชุมชนในพื้นที่นั้นจะได้รับการประโยชน์และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ราฟ บุคเลย์ (Raff Buckley, 1992 อ้างถึงใน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) นิยามว่า คือการท่องเที่ยวที่ถูกจัดการดูแลอย่างยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ มีการศึกษาด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม และ/หรือ สิ่งแวดล้อมเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

กรมป่าไม้ (2548) ได้ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็น การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือเกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษาและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.4.2 สาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศุนย์วิจัยป่าไม้ (2538) ได้สรุปสาระสำคัญของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริม ควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลักและอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่

2. ควรเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. มุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ไม่เน้นที่การเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

จากที่กล่าวมาข้างต้นได้สะท้อนภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการท่องเที่ยวและการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน โดยที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ และมีการพัฒนาจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้มีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

2.4.3 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมชาติ อุ๋อัน (2551) ได้ให้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดั้งเดิม เนื่องจากสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการเดินทางมาท่องเที่ยว จึงต้องอนุรักษ์ให้ยั่งยืนเพื่อเป็นสิ่งดึงดูด

2. การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ นักท่องเที่ยวตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย เช่น การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การจัดนิทรรศการบรรยายตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การจัดทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

3. การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์จากการท่องเที่ยว นิยมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ลำบาก ทุรกันดาร และท้าทาย

4. การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบๆ ควรมีส่วนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ เช่น การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว

5. การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบๆ ควรมีส่วนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ เช่น การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย เป็นต้น

2.4.4 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุดม เขยกิจวงศ์ และคนอื่นๆ (2548) กล่าวถึง องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการ

เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

2. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco System) ในพื้นที่นั้นๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนปฏิบัติ ตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่นทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและจำกัดมลพิษ และควบคุมอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ

1. การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็นรวมถึงสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้กับประชาชนในท้องถิ่น มีคฤหบดี และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวนั้นเช่น การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การจัดนิทรรศการบรรยายตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การจัดทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รวมถึงฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ทำหายและยากลำบากต่อการเดินทาง นักท่องเที่ยวจึงต้องการ การบริการและอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นเสมือนการเพิ่มพูนประสบการณ์และได้รับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติลง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศ

จากองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวจะเห็นว่า องค์ประกอบในทุกๆ ด้านนั้นจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่นทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และยังมีส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนอีกด้วย

2.4.5 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และความเป็นท้องถิ่นแท้เดิมแตกต่างกัน สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวดังนี้

1. ตัวชี้วัดการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว ที่มีลักษณะการท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้มากนักน้อยเพียงใดพิจารณาจากสภาพทั่วไป ความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาสการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ เป็นต้น

1.2 ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาสภาพทั่วไปใน 3 ปัจจัย คือ ระบบนิเวศ ภายในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และการมีองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย

2. การประเมินศักยภาพเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ทำการประเมินโดยการให้คะแนนท่องเที่ยวตามตัวชี้วัด และให้น้ำหนักตามความสำคัญของปัจจัยต่างๆ

3. การพิจารณาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยการจัดการด้านการให้การศึกษา สิ่งแวดล้อมด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ด้านองค์การในการจัดการที่มีความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นแล้วมีการให้คะแนนตามศักยภาพที่กำหนด

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของศักยภาพของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ความพร้อมในด้านคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมชม คุณลักษณะหรือคุณสมบัติดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามประเภทของแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งควรมีลักษณะหรือคุณสมบัติสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความน่าดึงดูดใจของสถานที่ หมายถึง แหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถเรียกร้องหรือกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว หรือมีลักษณะชวนตาชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัวทั้งที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นและเกิดจากธรรมชาติ อันนี้สาเหตุมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ ความงามธรรมชาติ เช่น หาดทรายขาว ปะการังที่มีสีสันสวยงาม น้ำตกที่มีความสวยงามและทั้งที่สร้างขึ้นและเกิดเองตามธรรมชาติ รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่น งานประเพณีในเทศกาลสำคัญของการประกวดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

2. ความสะดวกในการเข้าถึง หมายถึง แหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มาก หากมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงและเที่ยวชมได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดอรรถรสในการท่องเที่ยวได้มาก ดังนั้น แม้แหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงามแต่หากขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวก็จะไม่เดินทางเข้าไปเที่ยวชมหน่วยงานที่รับผิดชอบและแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน เส้นทางเดินเรือ ที่จอดรถ ตลอดจนเส้นทางยานพาหนะหรือทางเดิน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยว

3. ความประทับใจ หมายถึง แหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความประทับใจ สุขใจและซาบซึ้งในกรเที่ยวชม อย่างเช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทราชวัง วัด โบราณสถานต่างๆ ที่แสดงถึงอารยธรรมในอดีต หรือแม้แต่ทรัพยากรที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน เช่น อุทยานแห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเล หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิด

ความสนุกสนาน เช่น การร่วมงานเทศกาลและประเพณีต่างๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ความเป็นมิตร ความสามารถในการสื่อสาร ความเอื้ออาทร และคุณสมบัติที่ส่งเสริมบริการของมนุษย์ เป็นต้น

4. องค์ประกอบของการบริการ สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริการด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

4.1 การบริการด้านตลาด เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาวิจัยด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว การกำหนดการบริการที่เหมาะสมการส่งเสริมความร่วมมือด้านการตลาดเป็นพันธมิตรในกลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

4.2 การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.6 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) ได้จัดทำคู่มือโดยกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในการที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นว่ามีความสำคัญที่สุดซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะเป็นแหล่งธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ อาจมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ นอกจากนี้ การคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ จากแนวคิดดังกล่าวศักยภาพของแหล่งธรรมชาติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงสามารถสรุปดัชนีมาตรฐานคุณภาพได้ 4 ดัชนี ได้แก่

1.1 แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและการเรียนรู้

1.2 มีความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

1.3 แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.4 ความปลอดภัยในแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การประเมินมาตรฐานด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องพิจารณาใน 4 ด้าน ได้แก่ การใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยหลักการจำแนกเขตการจัดการและการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ด้านการบริการนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมนักท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว จากแนวคิดดังกล่าวองค์ประกอบสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ดัชนี ได้แก่

2.1 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว

2.3 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

การจัดการด้านการเรียนรู้และการสร้างจิตสำนึกพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบในการสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 4 ดัชนี ได้แก่

3.1 มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

3.2 มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี

3.3 มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยวนักท่องเที่ยวและชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่

3.4 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย องค์ประกอบนี้ ประกอบด้วย 2 ดัชนี ได้แก่

4.1 ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

4.2 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

2.4.7 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุดม เขยกิจวงศ์ และคนอื่นๆ (2548) ได้กำหนดแนวทางหรือนโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 8 ประการ ได้แก่

1. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการทุกระดับ

2. การควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วย

3. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริหาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนเป็นตัวแทนคณะกรรมการร่วมกันในทุกระดับ

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษาการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจและรายได้เพียงอย่างเดียว

5. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

6. ต้องมีการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

7. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่และปรับปรุงให้สอดคล้องกับรูปแบบ หรือกิจกรรมเดิมที่มีอยู่โดยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น

8. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีการควบคุมดูแล รักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมไว้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก

ไพฑูริย์ พงศะบุตร (2540) ได้กล่าวถึง กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องควบคุมไปกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เป็นแนวทางที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการด้วยเช่นกันโดยแบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

1.1 การสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุดหรือตลอดไป

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคุมไปด้วยโดยป้องกันและลดสาเหตุที่อาจทำให้เกิดปัญหาหามลพิษ

1.3 เจ้าของพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคมองค์กรประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์ รักษาสภาพไม่ทำลายหรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. กลยุทธ์ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว มีวิธีการที่สำคัญคือ มีความเข้มงวดในการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยวนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พักบริการอาหารและเครื่องดื่ม

3. กลยุทธ์ด้านการศึกษาและสื่อความหมายธรรมชาติ ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญคือ

3.1 เป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3.2 มีการให้ข้อมูลก่อนการท่องเที่ยว การศึกษาระหว่างการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้การศึกษเพิ่มเติมในภายหลังด้วย

3.3 ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเองและได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การสื่อความหมายธรรมชาติ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากกรณีศึกษา การเล่นเกม บทบาทสมมติ การอภิปราย

4. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

4.1 ให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในด้านที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

4.2 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนและระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่างๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านักเดินทางวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

5. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

5.1 จัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับปริมาณนักท่องเที่ยวเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทรัพยากรที่มีความอ่อนไหว อาจได้รับผลกระทบได้ง่ายหากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป

5.2 มุ่งส่งเสริมให้พัฒนาเป็นตลาดที่มีคุณภาพไม่ใช่พยายามเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว

5.3 ให้มีการจัดบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ โดยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุน มีวิธีการที่สำคัญ คือ

รัฐบาลกลางและหน่วยงานของรัฐจะต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนอย่างแข็งขันในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นมากขึ้น

กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมในอนาคต เป็นการคาดหวังเป้าหมายสูงสุดหรือผลการพัฒนาที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งระบบ เพื่อให้สามารถตอบสนองกระแสความต้องการด้านอนุรักษ์ กระแสความต้องการของตลาด และกระแสของการพัฒนาคน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอน และวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบ สามารถกำหนดผลสำเร็จของการจัดการและโครงข่ายความเชื่อมโยงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการปรับสภาพความสมดุลของกระแสความต้องการของแต่ละด้านในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาระบบนิเวศ

การจัดการในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถควบคุมขนาดของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและองค์การบริหารจัดการ ซึ่งจะมีประสิทธิผลให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถอำนวยประโยชน์ ดำรงสถานภาพ บทบาทหน้าที่และพื้นที่ตัวได้ตามสภาพธรรมชาติ นักท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป มีจิตสำนึก มีความตระหนักในการอนุรักษ์ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และมีขีดความสามารถในการจัดการ เกิดความภูมิใจและยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน

กล่าวโดยสรุป เป้าหมายของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น คือ การสร้างการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน คนในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้ อีกทั้งเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงประกอบไปด้วย

1. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยรวม

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

3. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

4. ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีที่เหมาะสม

5. นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและพอเพียง

6. สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

7. มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

8. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

9. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

2.4.8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ ขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ สร้างภูมิคุ้มกัน และเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีแนวทางสำคัญดังนี้

1. อนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยการคุ้มครอง ป้องกัน รักษา พันธุ์พื้นป่าไม้ และเขตอนุรักษ์ พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการจัดการองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบ กระจายการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรมเร่งรัดพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร วางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน และลดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งได้อย่างยั่งยืน พัฒนาปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในการกักเก็บน้ำ เพื่อสนับสนุนการสร้าง ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานแก่ประเทศ พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และแบ่งปันผลประโยชน์ อย่างเป็นธรรม

2. ปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โดยปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่ง เพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรม สังคม ระบบนิเวศเข้าด้วยกัน ปรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

โดยพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของ ท้องถิ่นและชุมชน ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ สังคมและบังคับใช้อย่างเสมอภาคเป็นธรรม

2.4.9 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555-2559)

เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็น 1 ใน 5 อันดับของ ทวีปเอเชียรวมทั้งจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 โดยมียุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวให้ ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัด ระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทย

2. การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนให้มีความสำคัญกับการฟื้นฟู แหล่งท่องเที่ยว การกำหนดมาตรการในการแก้ไขกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยว ของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

3. การพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีความสำคัญต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนามาตรฐานของสินค้าบริการ และการเตรียมความพร้อมของ บุคลากรในภาคการท่องเที่ยว

4. การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ โดยดำเนินการตลาดเชิงรุก ดึงงาน และจัดงานแสดงต่างๆ
5. ส่งเสริมกระบวนการร่วมมือกันของภาครัฐในการท่องเที่ยว

2.5 โครงการ “อุทยานแห่งชาติสีเขียว”

ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่นับวันจะถูกทำลายลงเรื่อยๆ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงจัดตั้งโครงการ “อุทยานแห่งชาติสีเขียว” (Green National Park) ขึ้นเพื่อฟื้นฟูและพัฒนารักษาธรรมชาติให้ยั่งยืน (เรียนรัฐมนตรีภายใน “อุทยานแห่งชาติสีเขียว”, 2551)

โครงการอุทยานแห่งชาติสีเขียว เป็นอีกหนึ่งโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งปัจจุบันมีอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวจำนวนมากในทุกปี แต่เนื่องจากพื้นที่อุทยานฯ นั้น เป็นพื้นที่เปราะบางทำให้เกิดโครงการนี้ขึ้น เพื่อรักษาแหล่งธรรมชาติให้คงอยู่

โครงการนี้เล็งเห็นว่า การท่องเที่ยวสำคัญกับการพัฒนาประเทศ จึงจัดการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่า อีกทั้งยังสร้างมาตรฐานของการจัดอุทยานแห่งชาติและท่องเที่ยวในด้านความสะอาด ปราศจากขยะ และมลพิษ สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่อุทยานแห่งชาติ โดยกำหนดการท่องเที่ยวให้จำกัดอยู่ในขีดความสามารถในการรองรับในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งภายใต้แนวคิด “7 Greens” ซึ่งต้องสร้างความรู้สึให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชน ปรับเปลี่ยนวิธีการเดินทางหรือรูปแบบการให้บริการด้านคมนาคมขนส่ง เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อต้องการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สนับสนุนรายได้ให้กับประเทศ และส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมรักษาธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ และที่สำคัญเพื่อลดภาวะโลกร้อน ซึ่งระยะยาวมีพื้นที่เป้าหมายเป็นอุทยานแห่งชาติทางบก 1 แห่ง และอุทยานแห่งชาติทางทะเล 1 แห่ง คือ “อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่” ที่ครอบคลุมพื้นที่ จังหวัดปราจีนบุรี สระบุรี นครนายก และนครราชสีมา และอุทยานแห่งชาติทางทะเล คือ “อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา” จังหวัดพังงา โครงการอุทยานแห่งชาติสีเขียว ดำเนินงานภายใต้หลักการจัดการอุทยานแห่งชาติอย่างยั่งยืนในระหว่างเดือนตุลาคม 2551 - กันยายน 2552 โครงการอุทยานแห่งชาติสีเขียวนี้จะมีกิจกรรมหลักๆ อยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 ด้าน คือ

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ ที่จัดให้มีการประกวดตราสัญลักษณ์และคำขวัญอุทยานฯ รวมถึงการให้ข้อมูลในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
2. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริมให้ลดใช้พลังงานต่างๆ ทั้งน้ำ ไฟฟ้า รวมถึงการบำบัดในด้านมลภาวะต่างๆ
3. ด้านการบริการ ที่มีการพัฒนามาตรฐานการบริการภายในอุทยานต่างๆ อาทิ ความปลอดภัยด้านที่พัก ระบบป้าย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น และท้ายสุด
4. การบริหารจัดการ ที่มีการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน ซึ่งต่อไปอุทยานแห่งชาติแห่งชาติเขาใหญ่ อันเป็นอุทยานแห่งชาติสีเขียวนาร่องนั้น จะใช้รถที่ไร้มลพิษและมีรถรับ-ส่ง เพื่อลดปัญหาการจราจรแออัด ลานจอดรถแน่น และจะมีการกำหนดพื้นที่ ปลูกหญ้า สนับสนุนโครงการร้านค้าในอุทยานที่มีตรา Green Food Good Taste และจะพัฒนาไปยังอุทยานแห่งชาติต่างๆ ในประเทศไทย

2.6 ข้อมูลอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทยมีอาณาเขตครอบคลุม 11 อำเภอ 4 จังหวัดคือ อำเภอมวกเหล็ก อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี อำเภอปากช่อง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้รับสมญานามว่าเป็นอุทยานมรดกของกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นผืนใหญ่ตั้งอยู่ในเทือกเขาพนมดงรัก ในส่วนหนึ่งของดงพญาเย็นหรือดงพญาไฟในอดีตประกอบด้วยขุนเขาน้อยใหญ่สลับซับซ้อนหลายลูกเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารที่สำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำนครนายก และแม่น้ำมูล อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด เช่น ช้างป่า กวางป่า เก้ง กระต๊อ เสือ ตลอดจนมีลักษณะทางธรรมชาติที่สวยงาม มีเนื้อที่ 1,353,471.53 ไร่ หรือ 2,165.55 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพทั่วไป ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นพื้นที่ด้านตะวันตกของเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งสูงโดดเด่นขึ้นมาจากที่ราบภาคกลางแล้วก่อตัวเป็นแนวเขตของที่ราบสูงโคราช มีเขาร่มเป็น ยอดเขาที่สูงที่สุด 1,351 เมตร เขาแหลมสูง 1,326 เมตร เขาเขียวสูง 1,292 เมตร เขาสามยอดสูง 1,142 เมตร เขาฟ้าผ่าสูง 1,078 เมตร เขาสันกำแพงสูง 875 เมตร เขาสมอปุนสูง 805 เมตร และเขาแก้ว สูง 802 เมตร ซึ่งวัดความสูงจากระดับน้ำทะเลเป็นเกณฑ์ และยังประกอบด้วยทุ่งกว้างสลับกับป่าไม้ ที่อุดมสมบูรณ์ด้านทิศเหนือและตะวันออกพื้นที่จะลดลงทางทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นที่สูงชันไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญถึง 5 สาย ได้แก่ แม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำนครนายก อยู่ในพื้นที่ทางทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเกษตรกรรมและระบบทางเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคนี้แม่น้ำทั้ง 2 สายนี้ มาบรรจบกันที่จังหวัดฉะเชิงเทรา กลายเป็นแม่น้ำบางปะกง แล้วไหลลงสู่อ่าวไทย ห้วยลำตะคอง และห้วยลำพระเพลิง อยู่ในพื้นที่ทางทิศเหนือ ไหลไปหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรมของที่ราบสูงโคราช ไปบรรจบกับแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของภาคอีสาน ตอนล่างไหลลงสู่มแม่น้ำโขง ห้วยมวกเหล็ก อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ มีปริมาณน้ำไหลตลอดทั้งปี และให้ประโยชน์ทางการเกษตรโดยเฉพาะการปลูกข้าวของภูมิภาคนี้ ไหลลงสู่มแม่น้ำป่าสักที่อำเภอมวกเหล็ก

ลักษณะภูมิอากาศ

ด้วยสภาพป่าที่รกทึบและได้รับอิทธิพลจากมรสุม ทำให้เกิดฝนตกชุกตามฤดูกาล อากาศไม่ร้อนจัดและหนาวจัดจนเกินไปจัดอยู่ในประเภทเย็นสบายตลอดทั้งปีเหมาะแก่การเดินทางท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมนันทนาการชนิดต่างๆ อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 23 องศา ฤดูร้อน แม้ว่าอากาศจะร้อนอบอ้าวกว่าในที่อื่น แต่ที่เขาสองเขาใหญ่อากาศเย็นสบายเหมาะแก่การพักผ่อน เล่นน้ำในลำธาร และนำอาหารไปรับประทาน ฤดูฝนเป็นช่วงหนึ่งที่สภาพบนเขาใหญ่ชุ่มฉ่ำป่าไม้ทุ่งหญ้าเขียวขจีสดสวย น้ำตกทุกแห่งไหลแรงส่งเสียงดังก้องป่าให้ชีวิตชีวาแก่ผู้ไปเยือน แม้การเดินทางจะลำบากกว่าปกติแต่จำนวนนักท่องเที่ยวก็ไม่ลดน้อยลงเลย ฤดูหนาว ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์เป็นฤดูที่นิยมไปเขาใหญ่มากที่สุด ท้องฟ้าสีครามแจ่มใสตัดกับสีเขียวขจีของป่าไม้ พยับหมอกที่ลอยเอื่อยไปตามทิวเขา ดวงอาทิตย์กลมโตอยู่เบื้องหน้าไกลโพ้น อากาศหนาวเย็นในเวลากลางคืน แต่รุ่งเช้าของวันใหม่จะพบกับธรรมชาติที่สวยงามแตกต่างไปจากเมื่อวานอีกแบบหนึ่ง

พืชพรรณและสัตว์ป่า

สภาพป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแบ่งออกๆ ได้เป็น ป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบแล้ง ป่าดิบเขาทุ่งหญ้า และป่ารุ่นหรือป่าเหล่าซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ป่าเบญจพรรณ ลักษณะของป่าชนิดนี้อยู่ทางด้านทิศเหนือซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 200 - 600 เมตร จากระดับน้ำทะเลประกอบด้วยไม้ยืนต้นประเภทผลัดใบ เช่น มะค่าโมง ประดู่ ตะแบก ตะเคียนหนู แดง นนทรี ช่อ ปออีแก้ง สมอพิเภก ตะคล้า เป็นต้น พืชชั้นล่างมีไม้ไผ่และหญ้าต่างๆ รวมทั้งกล้วยไม้ด้วย ในฤดูแล้งป่าชนิดนี้จะมีไฟลุกลามเสมอ และตามพื้นป่าจะมีหินปูนผุดขึ้นอยู่ทั่วไป ป่าดงดิบแล้ง ลักษณะของป่าชนิดนี้อยู่ทางทิศตะวันออก ซึ่งเป็นที่ราบลูกเนินในระดับความสูง 200 - 600 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ไม้ชั้นบน ได้แก่ ยางนา พันจำเคี่ยม คะนอง ตะเคียนทอง ตะเคียน หิน ตะแบก สมพง สองสลึง มะค่าโมง ปออีแก้ง สะตอ และคอแลน เป็นต้น ไม้ยืนต้นชั้นรองมี กะเบาหลัก หลวงข้าว และกุดลิ้น เป็นต้น พืชจำพวกปาล์ม เช่น หมากลิ้ง และลานพืชชั้นล่าง ประกอบด้วยพืชจำพวกมะพร้าว นกคุ้ม พวกชิง ข่า กล้วยป่า และเตย เป็นต้น

ป่าดงดิบชื้น ลักษณะป่าชนิดนี้เป็นป่าที่อยู่ในระดับความสูง 400 - 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จะมีชนิดไม้คล้ายคลึงกับป่าดงดิบแล้ง แต่จะมีไม้วงศ์ยางขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ยางกล่อง ยางขน ยางเสี้ยน และกระบาก บริเวณริมลำธารมักจะมีไผ่ลำใหญ่ๆ คือ ไผ่ลำมะลอกขึ้นอยู่เป็นกลุ่มป่าดิบชื้นบนที่สูงขึ้นไปจะมียางปายและยางควน นอกจากนี้ไม้ยางแล้วไม้ชั้นบนชนิดอื่นๆ ยังมี เคี่ยมคะนอง ปรก บรมือ จำปีป่า พะดง และทะเลโล้ ไม้ชั้นรอง ได้แก่ ก่อน้ำ ก่อรัก ก่อต่าง และก่อดือย ขึ้นปะปนกัน

ป่าดิบเขา ป่าชนิดนี้เกิดอยู่ในที่ที่มีอากาศเย็นบนภูเขาสูง ที่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,000 เมตรขึ้นไป สภาพป่าแตกต่างไปจากป่าดงดิบชื้นอย่างเห็นได้ชัด ไม่มีไม้วงศ์ยางขึ้นอยู่เลย พรรณไม้ที่พบเป็นไม้เนื้ออ่อน เช่น พญาไม้ มะขามป้อมดง ขุนไม้ ละสนนามพันปี และก่อดินต่างๆ ที่พบขึ้นในป่าดงดิบชื้น นอกจากก่อดินและก่อด่างๆ ความสูงจากระดับน้ำทะเล 600-900 เมตรเท่านั้น ตามเขาสูงจะพบต้นกำลังเสือโคร่งขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป ไม้ชั้นรอง ได้แก่ ส้มแปะ แกนมอ เพลาจิ้งหิ้น และหว้า พืชชั้นล่าง ได้แก่ ต้างผา กำหลังกาสาตัวผู้ กูด และกล้วยไม้ดิน

ทุ่งหญ้าและป่ารุ่นหรือป่าเหล่า ลักษณะป่าชนิดนี้เป็นผลเสียเนื่องจากการทำไร่เลื่อนลอยในอดีตก่อนมีการจัดตั้งเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติได้มีราษฎรอาศัยอยู่และได้แผ้วถางป่าทำไร่ เมื่อมีการอพยพราษฎรลงไปสู่ที่ราบ บริเวณไร่นาดังกล่าวถูกปล่อยทิ้งต่อมามีสภาพเป็นทุ่งหญ้าคาเสียส่วนใหญ่ บางแห่งมีหญ้าแหมหญ้าขนดาซ้าง เล้า และตอกร และยังมีกูดชนิดต่างๆ ขึ้นปะปนอยู่ด้วย เช่น โชนใหญ่ โชนผี กูดงอดแงด และกูดตีนกวาง

เนื่องจากในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นพื้นที่ป่าหญ้ามีการป้องกันไฟป่าเป็นอย่างดี พื้นที่ป่าหญ้าหรือป่าเหล่านี้จึงไม่ถูกรบกวนจากไฟป่าเลย ดังนั้นจึงมีพันธุ์ไม้เบิกนำจำนวนมากไม่แพ้พันธุ์กระจายทั่วไป เช่น สอยดาว ลำพูนป่า เลียน ปอหู ตองแตบ ฯลฯ ปัจจุบันพื้นที่ป่าทุ่งหญ้าบางแห่งได้กลับฟื้นคืนสภาพเป็นป่าละเมาะบ้างแล้ว

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแหล่งที่มีสัตว์ป่าชุกชุมมาก ในบางโอกาสขณะขับรถยนต์ไปตามถนนจะสามารถเห็นสัตว์ป่าเดินผ่านหรือออกหากินตามทุ่งหญ้า หรืออาจจะเห็นโคลงข้างออกหากินริมถนน บริเวณตั้งแต่ที่ชมทิวทัศน์กิเลเมตรที่ 30 จนถึงปากทางข้ามสะพานหนองผักชีตลอดจนไปต้นไทร ในปัจจุบันถ้าขับรถขึ้นเขาใหญ่ทางด้านตรววจเนินหอมข้ามสะพานคลองสามสิบไปแล้วสามารถเห็นโคลงข้างได้เหมือนกัน โดยเฉพาะในตอนกลางคืน จากการศึกษาตามโครงการการอนุรักษ์ช้างป่า

และการจัดการพื้นที่ป้องกัน โดย MR. ROBERT J. DOBIAS ภายใต้ความร่วมมือของ WWF และ IUCN ในปี พ.ศ. 2527 - 2528 พบว่า มีจำนวนช้าง ประมาณ 250 เชือก

สัตว์ป่าที่สามารถพบได้บ่อย ๆ และตามโอกาสอำนวย ได้แก่ เก้ง กวางป่า ตามทุ่งหญ้าทั่วไป นอกจากนี้ยังพบ เสือโคร่ง กระทิง เสี่ยงผา หมู เม่นชะนี พญากระรอก หม่ามี้ ชะมด อีเห็น กระต่ายป่า นกชนิดต่างๆ จำนวน 250 ชนิด จากจำนวนไม่น้อยกว่า 340 ชนิด ที่สำรวจพบอาศัยอยู่บริเวณป่าเขาใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งหาอาหารและที่อาศัยอย่างถาวร นกที่น่าสนใจและพบเห็นได้บ่อย ได้แก่ นกกก นกเงือกกรมช้าง นกแก๊ก นกเงือกน้ำตาล นกขุนทอง จกขุนแผน นกพญาไฟนกแก้วแล้วนกโพระดก นกแซงแซว นกเขา นกกกระปูด ไก่ฟ้า และนกกินแมลงชนิดต่างๆ นอกจากนี้ยังพบแมลงมากกว่า 5,000 ชนิด ที่สวยงามและพบเห็นบ่อยได้แก่ ผีเสื้อมีรายงานพบวา 216 ชนิด

แหล่งท่องเที่ยวและจุดเด่นที่น่าสนใจ

เมื่อเดินทางไปถึงอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ควรติดต่อสอบถามรายละเอียดข้อมูล ชมนิทรรศการ เป็นทางเตรียมพร้อมสำหรับการวางแผน เดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นับว่าเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผืนแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ นั่นก็คือ น้ำตกที่สวยงาม มีน้ำตกน้อยใหญ่เกิดขึ้น หลายแห่งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งสำรวจพบและทำเส้นทางเดินเท้าไปถึงแล้วประมาณ 30 แห่งที่มีความสวยงามแตกต่างกันไปตามสภาพธรรมชาติของภูมิประเทศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนี้ น้ำตกสาริกา เป็นน้ำตกขนาดใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก โดยใช้ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3099 จากจังหวัดนครนายก ถึงบริเวณกิโลเมตรที่ 11 มีทางแยก ให้ตรงไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 304 อีกประมาณ 3 กิโลเมตร ก็จะถึงน้ำตกสาริกา น้ำตกสาริกาไหลตกมาจากหน้าผาสูงชันประมาณ 100 เมตร มีแอ่งน้ำให้เล่นได้ตั้งแต่ระดับน้ำตกชั้นล่าง เป็นต้นไป

น้ำตกนางรอง อยู่ถัดจากทางแยกเข้าน้ำตกสาริกาไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 304 จนถึงทางเข้าน้ำตก แล้วเดินเลียบห้วยนางรองไปอีก 250 เมตร จะมีสะพานข้ามห้วยไปยังน้ำตกซึ่งไหลหล่นลงมาตามโขดหินเป็นทางยาวประมาณ 100 เมตร น้ำตกนางรองแต่ละชั้นไม่สูงมากนักแต่กระแสน้ำไหลแรง

น้ำตกกองแก้ว เป็นน้ำตกเดี่ยวๆ ที่เกิดจากห้วยลำตะคอง ในฤดูฝนจะดูสวยงามมากเหมาะสมสำหรับการเล่นน้ำ ใกล้บริเวณน้ำตกจะมีสะพานแขวนข้ามลำห้วยถึง 2 สะพาน ห้วยลำตะคอง เป็นแนวแบ่งเขต 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครนายก และจังหวัดนครราชสีมา น้ำตกแห่งนี้ อยู่ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เขาใหญ่ ประมาณ 100 เมตร

น้ำตกผากล้วยไม้ เป็นน้ำตกขนาดกลางที่อยู่ในห้วยลำตะคองเช่นเดียวกัน ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขาใหญ่ ประมาณ 7 กิโลเมตร สามารถเข้าถึงได้โดยทางรถยนต์และทางเดินเท้า ทางเดินเริ่มจากจุดกางเต็นท์ผากล้วยไม้ไปประมาณ 1.2 กิโลเมตร โดยเดินเลียบตามห้วยลำตะคองที่เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ใหญ่ร่มครึ้ม มีโอกาสพบนกหลายชนิด เช่น นกกางเขนน้ำหลังเทา นกกระรางคอดำ นกปรอดโองเมืองเหนือ ฯลฯ น้ำตกผากล้วยไม้มีลักษณะเป็นหน้าผาดล้นกันลงมา สูงประมาณ 10 เมตร ด้านล่างเป็นแอ่งน้ำกว้างมาก เหมาะสมสำหรับเล่นน้ำ ตามหน้าผาและคกไม้บริเวณน้ำตก พบกล้วยไม้ นานาชนิดขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก กล้วยไม้ที่โดดเด่นที่สุด คือ หวายแดง ที่จะออกดอกสีแดงเป็นช่อยาวในช่วงหน้าร้อน

น้ำตกเหวสุวัต เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงมากเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป น้ำตกเหวสุวัตนี้ อยู่สุด ถนนธนบุรีซัด หรือจะเดินเท้าต่อจากน้ำตกผากกล้วยไม้ไปได้ประมาณ 3 กิโลเมตร น้ำตกนี้มีลักษณะเป็นสายน้ำตกลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ 20 เมตรเศษ บริเวณด้านล่างของน้ำตกเป็นแอ่งน้ำและลำธารเหมาะที่จะลงเล่นน้ำ แต่สำหรับฤดูฝนน้ำจะมากและไหลแรง น้ำค่อนข้างเย็นจัด

น้ำตกเหวนรก เป็นน้ำตกขนาดใหญ่และสูงที่สุด อยู่ทางทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีทั้งหมด 3 ชั้น ชั้นแรกสูงประมาณ 60 เมตร เมื่อน้ำไหลผ่านหน้าผาชั้นนี้จะพุ่งไหลลงสู่หน้าผาชั้นที่ 2 และ 3 ที่อยู่ถัดลงไปใกล้ๆ กันในลักษณะการไหลตก 90 องศา รวมความสูงไม่ต่ำกว่า 150 เมตร เป็นสายน้ำที่ไหลทะลักไปสู่หุบเหวเบื้องล่าง ในฤดูฝนน้ำจะไหลแรงมากจนน่ากลัว ทางเข้าน้ำตกเหวนรก อยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 24 บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3077 จากนั้นต้องเดินเข้าไปอีก 1 กิโลเมตร จึงจะถึงน้ำตก เหวนรกชั้นบนสุดและมีบันไดให้ไต่ลงไปประมาณ 100 เมตร เพื่อชมน้ำตกชั้นล่าง

น้ำตกไม้ปล้อง เป็นน้ำตกที่มีทั้งหมด 5 ชั้น ไหลลดหลั่นกันลงมา ชั้นสูงสุดไม่เกิน 12 เมตร มีลักษณะคล้ายคลึงกับน้ำตกเหวสุวัต จะพบความงามตลอดเส้นทางเดินเท้า ประกอบด้วยโขดหินเล็กใหญ่และลำธาร ที่สวยงาม การเดินทางไปยังน้ำตกแห่งนี้เริ่มต้นที่วังตะไคร้ โดยการเดินทางตามเส้นทางเดินเท้าระยะทางประมาณ 24 กิโลเมตร

น้ำตกวังเหว เป็นน้ำตกขนาดใหญ่มีความกว้างประมาณ 40 - 60 เมตร ในฤดูฝนมีน้ำมากและไหลแรง อยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขญ. 9 (ใสใหญ่) ประมาณ 17 กิโลเมตร อยู่ในกลางป่าทางด้านทิศตะวันออกของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การเดินทางจะต้องใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2 วัน เหมาะสมสำหรับผู้รักการผจญภัยไปพักผ่อนในป่าเป็นอย่างยิ่ง ตลอดเวลาของการเดินทางจะพบหับพันธุ์ไม้หายาก และแก่งหินที่สวยงามตามธรรมชาติ นับเป็นน้ำตกที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง

น้ำตกตะคร้อ น้ำตกสลัดได น้ำตกส้มป่อย เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่สวยงามอยู่ใกล้กับหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ขญ. 10 (ประจันตคาม) เหมาะสมสำหรับพักผ่อนเล่นน้ำ

น้ำตกธารทิพย์ เป็นน้ำตกเล็กๆ ไหลมาตามลานหินกว้างเป็นทางยาว จากนั้นสายน้ำจะไหลผ่านช่องเขาแคบที่ขนาบข้างก่อนตกลงเป็นน้ำตกสูง 5 เมตร จากน้ำตกธารทิพย์มีทางเดินป่าไปอีก 4 กิโลเมตร ถึง น้ำตกเหวอีอ่า ซึ่งเป็นน้ำตกขนาดใหญ่อีกแห่งหนึ่งมีความสูงประมาณ 25 เมตร ผู้สนใจติดต่อเจ้าหน้าที่นำทาง ที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขญ. 10 (ประจันตคาม)

น้ำตกแก่งกฤษณา และน้ำตกเหวจักจั่น เป็นน้ำตกขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่มีความงดงามไม่แพ้แห่งอื่นๆ เหมาะสมสำหรับการพักผ่อนในป่าและชมทิวทัศน์ธรรมชาติรอบกายอย่างเพลิดเพลินใจ

น้ำตกผากกระชาย น้ำตกผาไทร ผาด่านช้าง และน้ำตกผานะนาวยักษ์ เป็นน้ำตกขนาดกลางที่เกิดจากห้วยโกรกเต้ ลักษณะไหลลาดไปตามผาหินที่สูงชัน เหมาะสมสำหรับผู้ชอบผจญภัยค้างแรมในป่า อยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขญ. 3 (ตะเคียนงาม) ประมาณ 5 กิโลเมตร

น้ำตกเหวไทร เป็นน้ำตกอีกแห่งหนึ่งที่อยู่ทางใต้ถัดไปจากน้ำตกเหวสุวัต ห่างจากน้ำตกเหวสุวัตมาประมาณ 700 เมตร น้ำตกนี้มีลักษณะเป็นผากว้างเต็มลำห้วย สูงประมาณ 5 เมตรในฤดูฝนน้ำตกนี้จะไหลแรงเต็มหน้าผาสวยงามน่าชมมาก การเดินทางไปน้ำตกเหวไทรไปได้ 2 เส้นทาง คือเดินเท้าต่อไปจากเหวสุวัตรระยะทางประมาณ 700 เมตร หรือจะเดินจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขาใหญ่ไปตามเส้นทางเดินเท้าเส้นทางแก้ว-เหวสุวัตก็ได้ ระยะทางประมาณ 8.3 กม. ตามสองข้างทางเดินที่ผ่านไปจะมีสิ่งที่น่าสนใจอย่างอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น สมุนไพร และเห็ดป่า เป็นต้น

น้ำตกเหวประทุน เป็นน้ำตกที่อยู่ในห้วยลำตะคองอีกแห่งหนึ่งเหมือนกัน อยู่ห่างจากน้ำตกเหวไทรประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ สามารถเดินทางจากน้ำตกเหวสุวัตไปได้ หรือจะเดินทางเส้นทางกองแก้วเหวสุวัตระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร ตามเส้นทางสามารถพบร่องรอยของสัตว์ป่าได้ง่าย เช่น รอยหมูป่า ค่านข้าง น้ำตกนี้มีลักษณะเป็นหน้าผากกว้างและสูงสวยงามมาก

น้ำตกตาดตาภู น้ำตกนี้อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เกิดจากห้วยระย้าเป็นน้ำตกที่มีลักษณะเป็นโขดหินและลาดหินที่มีน้ำไหลลดหลั่นเป็นทอดลาดเอียงไปข้างล่างประมาณ 100 เมตร เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบพักผ่อนในป่าระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ใกล้ๆ น้ำตกจะมีทุ่งหญ้าสลับกับป่าซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่านานาชนิดที่เห็นประจำ ได้แก่ เก้ง กวางป่า ช้างป่า กระต๊อง นกนานาชนิด เป็นต้น

น้ำตกตาดตาคง เป็นน้ำตกที่งดงามและสูงอีกแห่งหนึ่ง ที่อยู่ถัดไปจากน้ำตกตาดตาภูประมาณ 4 กิโลเมตรเศษ การเดินทางจะเริ่มขึ้นที่ด้านหลังจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาการจัดการอุทยานแห่งชาติก็ได้ ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร หรือ จะเริ่มที่ กม. 5.5 ถนนเขาใหญ่-ปราจีนบุรี ก็ได้ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร

กลุ่มน้ำตกผาตะแบก น้ำตกกลุ่มนี้เป็นน้ำตกขนาดเล็กมากนัก เกิดบนห้วยน้ำซับลักษณะของน้ำตกเป็นชั้นๆ ลดหลั่นกันลงไป 5 ชั้น จากปากทางเข้าบนถนนสายเขาใหญ่-ปราจีนบุรี ช่วงระหว่าง กม. 6.5-7 จะมีทางเดินเท้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จัดทำเอาไว้ เดินเข้าไปเพียง 500 เมตร ก็จะถึงน้ำตกแห่งแรก คือ น้ำตกผากระเจาย และเดินต่อไปอีกจะถึงน้ำตกผาหินขวาง น้ำตกผารากไทร น้ำตกผาชมพู และน้ำตกผาตะแบก รวมระยะทางในการเดินเท้าทั้งสิ้นประมาณ 3 กิโลเมตรเศษ

แก่งหินเพิง เป็นแก่งหินที่มีความยาวและใหญ่ อยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ขย. 9 (แม่น้ำใสใหญ่) ประมาณ 3 กิโลเมตร แม่น้ำใสใหญ่ในบริเวณนี้เต็มไปด้วยแก่งหินเรียงรายตลอดระยะทาง 2.5 กิโลเมตร สายน้ำไหลลดหลั่นกันคล้ายชั้นบันได เป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการล่องแก่งด้วยเรือยาง จุดชมทิวทัศน์

จุดชมทิวทัศน์ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่เด่นๆ มีด้วยกัน 3 จุดดังนี้

จุดชมทิวทัศน์กิโลเมตรที่ 30 ถนนธนะรัชต์ สามารถชมทิวทัศน์ด้านทิศเหนือของอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่ได้เป็นบริเวณกว้างและสวยงาม

จุดชมทิวทัศน์กิโลเมตรที่ 18 ถนนปราจีนบุรี-เขาใหญ่ เบื้องหลังคือเขาสมอปูนในมุมที่สูงตระหง่าน เบื้องหน้าคือที่ราบด้านปราจีนบุรี

จุดชมทิวทัศน์เขาเขียว (ผาเดียวดาย) นับเป็นจุดชมทิวทัศน์ที่สวยงามน่าชม มีลักษณะคล้ายผานกเค้าที่ภูกระดึง จะมองเห็นภูเขาร่มขวางอยู่เป็นแนวยาวและทิวทัศน์ที่สวยงามด้านจังหวัดปราจีนบุรี ตอนเช้าตรู่จะเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นยามเช้าเป็นดวงกลมสีแดงเหนือสันเขาร่มที่สวยงามเส้นทางถึงยอด เขาเขียวมีระยะประมาณ 14 กิโลเมตร ช่วงกิโลเมตรที่ 9 มีเส้นทางลงสู่จุดชมทิวทัศน์ผาเดียวดาย ผ่านป่าดิบเขาที่ชุ่มชื้นและอากาศเย็นตลอดปีตามต้นไม้และโขดหินมีมอสและตะไคร้ขึ้นปกคลุมอยู่ทั่วไปบริเวณนี้ จะพบนกบนที่สูงหลายชนิด เช่น นกปรอดดำ นกเป็ดน้ำหางพลั่ว นกแซงแซวหางบ่วงเล็ก เป็นต้น

หอดูสัตว์

เป็นสถานที่จัดทำขึ้นสำหรับการชมดูสัตว์ป่า ผู้ที่สนใจสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่วันที่ 06.00-18.00 น. จำนวน 2 แห่ง ได้แก่

หอดูสัตว์หนองผักชี อยู่บริเวณหนองผักชี ซึ่งเป็นแหล่งน้ำของสัตว์ป่ารอบๆ หนองน้ำ เป็นทุ่งหญ้าคากว้างใหญ่ มีโปงสัตว์ ปากทางเข้าอยู่บริเวณ กม. 35 - 36 ถนนธนะรัชต์ เดินทางด้วยเท้าเข้าไปอีกประมาณ 1 กิโลเมตร

หอดูสัตว์มอสิงโต อยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำมอสิงโต รอบๆ มีลักษณะเป็นทุ่งหญ้าโล่งที่เหมาะสมสำหรับชมดูสัตว์ป่าที่มากินดินโป่ง ซึ่งเป็นดินที่มีแร่ธาตุสำคัญของสัตว์กินพืช อยู่ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขาใหญ่ประมาณ 500 เมตร

นอกจากนี้ในบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ขย. 4 (คลองปลากั้ง) ยังได้จัดให้มีหอดูสัตว์ชมกระต๊อง โดยอยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติประมาณ 2 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในทุ่งหญ้าติดชายป่าเชิงชันเขากำแพงมีทิวทัศน์สวยงามมาก ในเวลาเย็นจะมีฝูงกระต๊องออกหากินบริเวณใกล้ๆ สามารถชมจากหอดูสัตว์นี้ได้ชัดเจน

ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่

สร้างขึ้นเมื่อพ.ศ. 2505 ตั้งอยู่ กม. 24 ถนนธนะรัชต์ เส้นทางขึ้นเขาใหญ่ด่านอำเภอปากช่อง ผู้ที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติ และประชาชนทั่วไปมักแวะไปกราบไหว้ขอโชคขอลาและขอพรอยู่เสมอ

กิจกรรมท่องเที่ยว

ส่องสัตว์ เป็นกิจกรรมที่ใช้ไฟส่องสัตว์ในเวลากลางคืนไปตามถนนสองข้างทาง จะพบสัตว์ที่เลี้ยมหากินกลางวันมาหากินกลางคืน เช่น แม่น ชะมด ยกสูง บ่าง หมิซอ ฯลฯ สามารถติดต่อขออนุญาตได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขาใหญ่หรือที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ก่อนเวลา 18.00 น. ทุกวัน

เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีเส้นทางเดินป่าระยะสั้นและเส้นทางเดินป่าประเภทท่องเที่ยว สามารถสอบถามรายละเอียดการเดินทางและติดต่อเจ้าหน้าที่นำทางได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น

ทางเดินศึกษาธรรมชาติ (Nature Trail) เส้นทางศูนย์บริการนักท่องเที่ยว-น้ำตกกองแก้ว ระยะทางประมาณ 1,200 เมตร เส้นทางนี้จะปูด้วยอิฐตัวหนอน มีป้ายสื่อความหมายตลอดเส้นทางสามารถเดินเองได้

เส้นทางเดินป่าประเภทไม่พักแรม (Hiking Trail) มีอยู่ 6 เส้นทาง อยู่ในบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ มีระยะทางตั้งแต่ 1-5 ชั่วโมง ได้แก่ เส้นทางดงตั่ว-มอสิงโต ระยะทาง 2 กิโลเมตร ผ่านป่าดงดิบเลียบริมห้วย มีไม้ใหญ่ที่เป็นจุดเด่น คือ ต้นสมพงขนาดยักษ์ มีพุ่มพองสูงท่วมหัวคน เส้นทางสายดงตั่ว-หนองผักชี ระยะทาง 4 กิโลเมตร ทางช่วงแรกใช้ทางเดียว-กับเส้น มอสิงโต จากนั้นจะผ่านป่าดงดิบที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์ จนไปถึงหอดูสัตว์ หนองผักชี เส้นผากล้วยไม้-เหวสุวัต ระยะทาง 3 กิโลเมตร ทางเลียบริมห้วย ริมทางมีเห็ดมากมายหลายชนิด อาจได้พบสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ริมน้ำ เช่น กิ้งก่ายักษ์หรือตะกอน นาก

เส้นทาง กม. 33-หนองผักชี ระยะทาง 2.5 กิโลเมตร ทางผ่านป่าดงดิบที่มีต้นไม้ใหญ่หลายคนโอบ เช่น ไทร หว่า กะเพราต้น เถาวัลย์ มากมายหลายชนิด เส้นทางวังจำปี-หนองผักชี และเส้นทางกองแก้ว-เหวสุวัต ผู้สนใจต้องติดต่อขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อนเข้าไป

เส้นทางเดินป่าระยะไกล (Trekking Trail) เป็นเส้นทางที่ต้องมีการพักแรมในป่าโดยมาก เป็นเส้นทางที่อยู่รอบอุทยานแห่งชาติ ใช้เวลาค้างคืนตั้งแต่ 1-3 คืน เช่น เส้นทางเขาสมอปูน ซึ่งเป็นภูเขาหินปูนที่สูง 805 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง บนสันเขาเป็นที่ราบสลับกับ ป่าโปร่ง ช่วงปลายฝนต้นหนาว ราวเดือนกันยายน-พฤศจิกายน ดอกไม้ป่า เช่น หงอนไก่ กระจุมเงิน หญ้าข้าวกล้า

จะพร้อมใจกันบานอวดดอกสวนสะพรั่ง เริ่มต้นที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ชย. 12 (เนินหอม) เดินไต่ระดับความสูงแล้วลัดเลาะไปตามหน้าผา ผ่านลานสุรียัน ทุ่งพรหมจรรย์ น้ำตกหินลาด น้ำตก บึงเอิญ น้ำตกเหวอีอ่า และสิ้นสุดที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ชย. 10 (ประจันตคาม) ใช้เวลา เดินทาง 4 วัน 3 คืน เส้นทางคลองปลากั้ง-น้ำตกวังเหว-รอยเท้าไดโนเสาร์-แก่งหินเพิง เริ่มต้นที่หน่วย พิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ชย. 4 (คลองปลากั้ง) ไต่ระดับความสูงขึ้นความสูงชันสันกำแพงจะพบพื้นที่ ราบบนหลังแป ที่มีทุ่งหญ้าขนาดใหญ่แซมด้วยดอกไม้ป่า กล้วยไม้ป่า ต่อจากนี้จะพบน้ำตกวังเหวไป ตามลำธารประมาณ 2 กิโลเมตร จะพบรอยเท้าไดโนเสาร์พันธุ์กินเนื้อที่ชัดเจนบนโขดหินออกจากป่าดง ดิบถึงแก่งหินเพิง ซึ่งสามารถล่องแก่งในระยะ 3 กิโลเมตร มาขึ้นฝั่งที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ชย. 9 (ใสใหญ่) ใช้เวลา 4 วัน 3 คืน นอกจากนี้ยังมีเข้าไป-เย็นกลับ หรือพักแรม 1 คืนก็ได้ เส้นทาง น้ำตกนางรอง-ศูนย์ฝึกอบรมกรรมป่าไม้เขาใหญ่ เส้นทางบ้านคลองเตื่อ-เขาแหลม - เหวสุวัต เส้นทาง โป่งตาลอง-น้ำตกผาด่านช้าง น้ำตกผามะนาวยักษ์-น้ำตกไทรคู่-น้ำตกผากระชาย ระยะทาง 15 กิโลเมตร ใช้เวลา 2 วัน 1 คืน เส้นทางกลุ่มน้ำตกในตำบลบุไผ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดปราจีนบุรี ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร ใช้เวลา 3 วัน 2 คืน เส้นทางซบใต้เหวกระถิน-เขาสามยอด

ดูนก อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแหล่งที่พบนกมากกว่า 340 ชนิด ทั้งนกอพยพและนก ประจำถิ่น เขาใหญ่เป็นแหล่งดูนกที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งเส้นทางดูนกจะอยู่บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เขาใหญ่ ค่ายพักกองแก้ว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขาใหญ่-ค่ายพักทางถนนบริเวณสนามกอล์ฟ (เดิม) ผากกล้วยไม้ - เหวสุวัต - ด่านช้าง - บึงไผ่ และเขาเขียว

ปีนจักรยานเสือภูเขาจากจุดเริ่มต้นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเขาใหญ่ไปตามถนนผ่าน ทุ่งหญ้าอมสิงโต ไปสนามกอล์ฟเก่า หรือไปเที่ยวน้ำตกเหวสุวัต

ล่องแก่ง โดยเริ่มต้นเหนือแก่งหินเพิงลงมาผ่านแก่งวังบอน - ลูกเสือ - วังไทร - ภูเขา เป็นช่วงที่ ตื่นเต้นราว 11 ชั่วโมง จากนั้นล่องใส่น้ำที่ราบเรียบต่อราว 2 ชั่วโมง ซึ่งช่วงน้ำหลาก ราวเดือน กรกฎาคม - พฤศจิกายน เป็นช่วงที่เหมาะสมสำหรับการล่องแก่ง

การเดินทาง

การเดินทางสู่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นับว่าสะดวกสบาย เพราะมีระบบการคมนาคมอย่าง ดีติดต่อกับชุมชนอื่นๆ อย่างทั่วถึงสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวจากกรุงเทพฯใช้เวลาเพียง 3 ชั่วโมง หรือน้อยกว่าโดยเริ่มจาก

ถนนพหลโยธินผ่านรังสิตถึงสระบุรี เลี้ยวขวาเข้าถนนมิตรภาพผ่านมวกเหล็กและเลี้ยวขวา อีกครั้งหนึ่งตรงทางแยกก่อนถึงอำเภอบางบาลองตรงกิโลเมตรที่ 58 เข้าสู่หลวงจังหวัดหมายเลข 2090 (ถนนธนะรัชต์) ประมาณ 25 กิโลเมตร ถึงด่านตรวจ จากนั้นเส้นทางจะไต่ขึ้นเขาไปอีก 12 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งสิ้น 200 กิโลเมตร

ถนนพหลโยธินผ่านรังสิต ผ่านหนองแค 305 แล้วเปลี่ยนไปใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 (ถนนสุวรรณศร) ผ่านตัวเมืองนครนายกถึงสี่แยกเนินหอม หรือวงเวียนนเรศวรก่อนเข้าตัวเมือง ปราจีนบุรีเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3077 (ถนนปราจีนบุรี - เขาใหญ่) ถึงด่านตรวจเนินหอม ถนนเริ่มเข้าสู่ป่าและไต่ขึ้นที่สูง รวมระยะทางประมาณ 160 กิโลเมตร

ถนนพหลโยธิน เลี้ยวขวาวบริเวณรังสิตเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 มุ่งสู่ตัวเมืองนครนายก แล้วเปลี่ยนไปใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 (ถนนสุวรรณศร) ถึงสี่แยกเนินหอมหรือวงเวียนนเรศวร รวมระยะทางประมาณ 160 กิโลเมตร หรืออาจเดินทางโดยรถประจำทางสายตะวันออกเฉียงเหนือลงที่อำเภอบึงสามพัน

ปากช่อง จะมีรถบริการขึ้นเขาใหญ่ออกจากปากช่องในวันธรรมดา วันละ 2 เที่ยว คือ 12.00 น. และ เวลา 17.00 น. หรืออาจจะจ้างเหมารถบรรทุกเล็กมารับจ้างขึ้นเขาใหญ่ ก็ได้ด้านตรวจทั้งสองด้านของ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จะเปิดเวลา 6.00 น. ถึง 21.00 น

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปาณิตา แสไพศาล (2554) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ทะเลน้อย ตำบลพนาจตุ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการและความพึงพอใจ ของชุมชนและนักท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า 1. ทะเลน้อย มีพืชพรรณและนกน้ำมากมาย มีกิจกรรมท่องเที่ยวมากมายทั้งทางบกและทางน้ำ จึงเหมาะแก่การมาท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ 2. ด้านแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพบปัญหาคือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ เนื่องจากประชากรเพิ่มมากขึ้นและมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและขาดการอนุรักษ์สร้างจิตสำนึกจากหน่วยงานภาครัฐ 3. ชุมชนพร้อมที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อที่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นระบบพร้อมกับการมีรายได้เพิ่มขึ้น 4. การจัดโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมเหมาะสมและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ ห้องสุขา ลานจอดรถและศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว

พรพิมล จิตตั้งธรรมกุล (2554) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง แขวงพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทราบปัญหาและข้อจำกัด ในการพัฒนาชุมชนท่าวัง แขวงพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม แผนและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนรวม 83 ครัวเรือน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง

จากการศึกษาพบว่า ในด้านเศรษฐกิจทำเลที่ตั้งของชุมชนท่าวัง อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จึงทำให้ชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ ลักษณะทางสังคมเป็นชุมชนขนาดเล็กโดยส่วนใหญ่อยู่อาศัยมานานกว่า 25 ปี ความสัมพันธ์ค่อนข้างใกล้ชิด ในด้านกายภาพลักษณะที่อยู่อาศัยค่อนข้างเก่า และทรุดโทรม สมควรจะได้รับการปรับปรุง แต่มีข้อจำกัดจากพื้นที่ค่อนข้างเล็ก และพบปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ครอบครอง รวมถึงปัญหาด้านงบประมาณ

การวิจัยนี้เสนอแนะให้ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับโบราณสถานที่อยู่ในชุมชน กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และให้ผู้เกี่ยวข้องสนับสนุนโครงการในการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนมีโอกาสที่ดีในสังคมรวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

อารยา อินคชสาร (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ผลการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) โดยด้านที่ควรปรับปรุงอย่างเร่งด่วนคือ ด้านบริการท่องเที่ยว

($\bar{X}=2.50$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}=2.52$) และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=2.85$)

สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนิเวศ ได้แก่ การเพิ่มจำนวนร้านค้าและร้านอาหาร จัดให้มีเจ้าหน้าที่และมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว และเพิ่มระบบรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เกิดความยั่งยืน

อำนาจ รักษาพล (2549) ทำการศึกษาเรื่องการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนเกาะยวน้อย ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยว จังหวัดพังงา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนเกาะยวน้อย ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.59 ทั้งนี้ปัจจัยที่มีค่าคะแนนสูงสุด คือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการขยายเครือข่าย ค่าคะแนนเท่ากับ 3.00 ปัจจัยที่มีค่าคะแนนต่ำสุด คือ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.28 ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความพร้อมขององค์กรชุมชน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง ค่าคะแนนเท่ากับ 2.61 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลระดับสูง ค่าคะแนนเท่ากับ 2.77 การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลระดับสูง ค่าคะแนนเท่ากับ 2.45

รุ่งธรรม คุ่มกระตัก (2554) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการในการพัฒนาตลาดริมน้ำวัดดอนหวายของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมในการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำดอนหวาย ส่วนใหญ่เพื่อพักผ่อน จำนวน 284 คน (ร้อยละ 37.82) ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง จำนวน 223 คน (ร้อยละ 55.75) ความถี่ในการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำดอนหวาย สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง จำนวน 157 คน (ร้อยละ 38.96) ประเภทของการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 249 คน (ร้อยละ 34.54) การเลือกซื้อของที่ระลึกจำนวน 201 คน (ร้อยละ 36.48) อาหารที่เลือกซื้อกลับบ้านคือ ขนม จำนวน 269 คน (ร้อยละ 38.59) ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อสินค้าในแต่ละครั้ง 1-500 บาท จำนวน 159 คน (ร้อยละ 39.26) มาท่องเที่ยวตลาดริมน้ำดอนหวายในวันใดบ่อยที่สุด พบว่า วันอาทิตย์ จำนวน 193 คน (ร้อยละ 32.82)

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำวัดดอนหวายของนักท่องเที่ยวชาวไทยแตกต่างกัน จำแนกตาม อาชีพ ภูมิลำเนา การได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่า ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำวัดดอนหวายมากกว่า ลูกจ้างภาครัฐ/เอกชน และพนักงานบริษัทเอกชน และเกษตรกรกรรม มีค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำวัดดอนหวายมากกว่าต่างจังหวัด การรับรู้ข้อมูลจากนิตยสาร/สิ่งท่องเที่ยวตลาดริมน้ำวัดดอนหวาย มากกว่า ว่างาน ภูมิลำเนาในจังหวัด นครปฐม และกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยสิ่งพิมพ์ และวิทยุ/โทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ยของความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดริมน้ำวัดดอนหวาย มากกว่า เพื่อน/ญาติพี่น้อง/คนรู้จัก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประภัสสร แจ็งโพธิ์ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาด 100 ปี สามชุก ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กรณีศึกษา ตลาด 100ปี สามชุก ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ตามลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรเพศด้านร่วมดำเนินการไม่แตกต่างกัน ส่วนร่วมด้านตัดสินใจ เพศชายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง ด้านร่วมรับผลประโยชน์เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย และด้านร่วมติดตามและประเมินผล โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า โดยภาพรวมคือ ด้านร่วมตัดสินใจ ด้านร่วมดำเนินการด้านร่วมติดตามและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านร่วมรับผลประโยชน์ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการมีส่วนร่วม และตามระยะทางพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปาริชาติ ห่วงศรี (2544) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว บริเวณชายหาดบางแสน ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชายหาดบางแสน ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยว/พักผ่อน/ทัศนศึกษา โดยนิยมเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว กับเพื่อน ครอบครัว หรือญาติ และจะมาเช้า-เย็นกลับ ส่วนใหญ่นิยมมาเล่นน้ำ นั่ง-นอนพักผ่อน และเดินเล่น โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสารดังกล่าวในระดับปานกลาง และเห็นว่าสื่อสารมวลชนมีการเผยแพร่ข่าวสารการอนุรักษ์ค่อนข้างน้อย สำหรับปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว บริเวณชายหาดบางแสน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ รูปแบบของการท่องเที่ยวพบว่า มีเพียงปัจจัยอายุของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว บริเวณชายหาดบางแสน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี และมากกว่า 55 ปี ส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน ในระดับปานกลาง

ภคพล วีระหงส์ (2549) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อการดำเนินงานการท่องเที่ยวของ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหารและศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหาร การเสนอแนะ นโยบายและการประเมินผลต่อโครงการการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหารกรณีการท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มาท่องเที่ยวในโครงการการท่องเที่ยวประชาชนภายในหน่วยทหารโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก มีส่วนร่วมของประชาชนกับโครงการการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหารโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย ในเรื่องการบริหารจัดการและการประเมินผลการท่องเที่ยวโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก แต่จะมีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมเสนอแนะความคิดเห็นในระดับการมีส่วนปานกลาง การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในเรื่อง เพศ อาชีพ รายได้ ลักษณะรูปแบบ การท่องเที่ยว การเดินทาง มาท่องเที่ยว กลุ่มในการท่องเที่ยว และความพึงพอใจในการท่องเที่ยวมีผลในการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ด้านอายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา จุดประสงค์ของการท่องเที่ยว มีผลในการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วีระศักดิ์ กราปัญญา (2554) ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน - บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า (1) ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน - บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน (2) การกำหนดหลักเกณฑ์ กฎกติกา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และออกเป็นข้อบัญญัติตำบล เพื่อบังคับใช้ให้ครอบคลุมทุกด้าน (3) การบริหารจัดการป่าชุมชนควรบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการป่าชุมชนโดยมีผู้แทนของหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการป่าชุมชน (4) รูปแบบกิจกรรม ควรเกี่ยวเนื่องกับประเพณีท้องถิ่นหรือการประกอบอาชีพของชุมชน การพัฒนาควรพัฒนาในด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านความรู้ในท้องถิ่น ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านความปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวก และ (5) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการป่าชุมชน

พรชนัน สุขประเสริฐ และเกศวดี พุทธภูมิพิทักษ์ (2553) ทำการศึกษาเรื่อง ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ผลการวิจัยพบว่า การให้ความสำคัญของความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป จะเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า จะเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่ถ้าสูงกว่าปริญญาตรีจะเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าการศึกษาคือสิ่งที่ช่วยส่งเสริมความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

วรวลัญช์ สัจจาภิรัตน์ (2554) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนทุ่งเพล ตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทางการตลาด และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนทุ่งเพล ให้ได้รับการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว รวมถึงให้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งเพลและทำการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนทุ่งเพลนั้นต้องพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ ด้านการสรรหาบุคลากร และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานทางภาครัฐ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะเป็นแนวทางพัฒนาให้ชุมชนทุ่งเพลได้รับการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้นำไปดำเนินการและพัฒนาให้เป็นประโยชน์กับชุมชนต่อไป

สวรรรยา ชื่อเลื่อม และคนอื่นๆ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสหกรณ์และชุมชนบ้านชายทะเล จังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์ป่าชายเลน ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามชาวบ้านชุมชนบ้านสหกรณ์ จำนวน 190 ครัวเรือน และชุมชนบ้านชายทะเล จำนวน 81 ครัวเรือน รวม 271 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ วิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์สถิติที่ และความแปรปรวนจำแนกทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 40-45 ปี รายได้เฉลี่ย 5,000-10,000 บาทต่อเดือน ไม่ได้เรียน/ศึกษาระดับประถมศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน 11-15 ปี การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยดำเนินการริเริ่มการวางแผน และการดำเนินการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามผลการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่วนด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อุปสรรคในการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ ขาดการอบรมให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารจากองค์กรภายนอก

รัชนิย์ พัฒนะราช (2552) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นนักเรียน/นักศึกษา สถานภาพโสด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท มีพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการพักผ่อน/การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์และเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ แบบไปเช้า-เย็นกลับ โดยชอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชื่นชอบกิจกรรมการถ่ายรูปและชมวิวิวทิวทัศน์ มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 3,000 บาท ซึ่งสื่อบุคคล (ปากต่อปาก) สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ดี ในส่วนของบุคลากรภาครัฐที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท และบุคลากรภาคเอกชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจร้านขายสินค้าและของที่ระลึก มีระยะเวลาดำเนินธุรกิจ 6-15 ปี มีจำนวนพนักงานต่ำกว่า 20 คน และในส่วนของผู้นำชุมชนและประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3,000 บาท ในด้านความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับดี ส่วนความต้องการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม มีความต้องการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวมีความต้องการพัฒนาในระดับมากด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญา การบริการของร้านค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว ส่วนบุคลากรภาครัฐและบุคลากรภาคเอกชนมีความต้องการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวในระดับมาก ด้านการปรับปรุงคุณภาพสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

ธนกร สุนทรโกสิน (2555) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์โครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า (1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท (2) พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์โครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์ และศึกษาข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์จากเว็บไซต์ ททท. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไปหาข้อมูลสื่อประชาสัมพันธ์โครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากคำแนะนำของเพื่อนบ้านเพื่อนร่วมงาน และศึกษาข้อมูลจากสื่อประชาสัมพันธ์โครงการการท่องเที่ยวในช่วงเวลาว่าง (3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์โครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดนครนายก ด้านความสะดวกในการค้นหาข้อมูล มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ด้านความครบถ้วนของข้อมูล มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านความทันสมัยของข้อมูล มีความพึงพอใจในระดับมาก และด้านความน่าสนใจของข้อมูล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อรวรรณ บุญศรี (2554) ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชัยภูมิอยู่ในระดับดี โดยข้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์อยู่ในระดับดีที่สุด และมีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีป้ายให้ข้อมูลและข้อแนะนำ มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้ทั้งทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม มีที่พักแรมที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อม (Eco Lodge) มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย มีความพร้อมในการบริการจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติและภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ มีการบริหารจัดการพื้นที่ และมีบริการร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น พบว่า อยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิภาค และช่วงเวลาท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

รัตนาวดี จุลพันธุ์ (2547) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษาเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะล้านในระดับต่ำ และเมื่อทำการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ พบว่า อาชีพ ประสบการณ์ในการอบรมกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สถานภาพทางสังคม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัญหาอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น พบว่าประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการประสานงานความร่วมมือกันระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

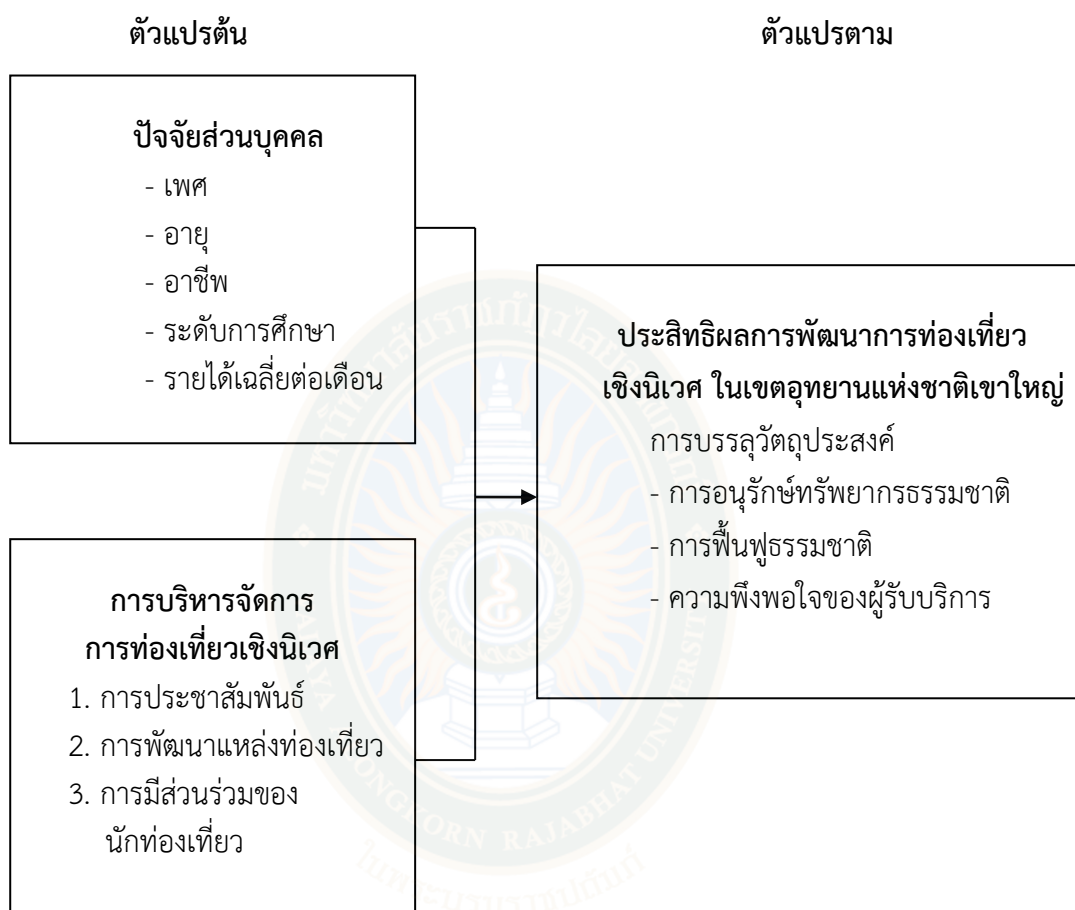
ข้อเสนอแนะคือ หน่วยงานภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ล้า น ให้ประชาชนได้รับทราบมากขึ้น ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้นโดยการจัดอบรมประชุมหรือจัดกิจกรรม รวมทั้งควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น

ณัฏฐพงษ์ ฉายแสงประทีป (2556) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดโบราณบางพลี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า 1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.80 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุช่วง 40-49 ปี มากที่สุด และมีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวนมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้ระหว่าง 10,000-19,999 บาท มากที่สุด 2. โดยภาพรวมประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน ระดับน้อยเมื่อพิจารณาประเด็นรายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผน และการมีส่วนร่วมประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ และระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมร่วมดำเนินกิจกรรม 3. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดโบราณบางพลี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมและประเด็นรายย่อยไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ ที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดโบราณบางพลี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมและประเด็นรายย่อยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อเปรียบเทียบกับรายคู่พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นกัน และ 4. ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ประชาชนในชุมชนได้รับทราบข้อมูลการมีส่วนร่วมน้อย ขาดความรู้และเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนน้อยและความขัดแย้งในผลประโยชน์ 5. ข้อเสนอแนะการวิจัยเทศบาลตำบลบางพลีควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและประเพณีสู่รุ่นลูกหลาน และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือน นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐต้องจัดการปัญหาอย่างจริงจัง พัฒนาตลาดโบราณบางพลีให้เจริญขึ้น ดังนั้น ควรกำหนดแนวทางพัฒนา โดยให้เพศชายมีส่วนร่วมมากขึ้นและให้มีความหลากหลายในด้านอายุ การศึกษา รายได้และอาชีพ และให้มีส่วนร่วมมากขึ้นโดยเฉพาะด้านการวางแผนและด้านการประเมินผล

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการวิจัยดังนี้ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้แนวคิดของสมชาติ อู้ออน (2551) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้แนวคิดของอุดม เขยกิจวงศ์ (2548) ส่วนประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟูธรรมชาติ ใช้แนวคิดของ ไพฑูรย์ พงสะบุตร (2540) และความพึงพอใจของผู้รับบริการ ใช้แนวคิดของ สมชาติ อุ้ออ่อน (2551)

ภาพที่ 2.1 ตัวแปรที่จะศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีระเบียบและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 140,161 คน (ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2556)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Random Sampling) ด้วยการสุ่มบริเวณพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยก่อนทำการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้ใช้คำถามนำเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในขั้นต้นว่า “ท่านรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่” ก่อนทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้นด้วยแบบสอบถามที่เตรียมไว้ โดยการเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ให้มี ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มไม่เกิน + 5 % (คือ 0.05) สูตรมีดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากรที่ต้องการจะศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (0.05)

ในการศึกษาครั้งนี้

N = 140,161

n = 0.05 (ผู้ศึกษายอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5 %)

$$\begin{aligned} \text{นำไปแทนค่าในสูตร } n &= \frac{140,161}{1 + 140,161 (.05)^2} \\ &= 399 \text{ คน} \end{aligned}$$

จากการคำนวณโดยใช้สูตรดังกล่าว จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน จากจำนวนประชากร 140,161 คน และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ให้ครบตามจำนวนกำหนด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษา และเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.2.2 ศึกษาข้อมูล เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถาม กำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข เนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้มีความชัดเจน เข้าใจตรงกันสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับประชากรทั้งหมดที่ศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed Form) และปลายเปิด (Open Form) สำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในแต่ละด้าน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 คำถามจะแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน จำนวน 15 ข้อ ดังนี้

- 1) ด้านการประชาสัมพันธ์
- 2) ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

ลักษณะข้อคำถามในตอนที่ 1 กำหนดมาตราส่วนประเมินค่าคะแนน (Rating Scale) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาค (Interval Scale)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน จำนวน 19 ข้อ ดังนี้

- 1) การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 2) การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ

ลักษณะข้อคำถามในตอนที่ 2 กำหนดมาตราส่วนประเมินค่าคะแนน (Rating Scale) โดยใช้ระดับ การวัดข้อมูลประเภทอัตราภาค (Interval Scale) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน	5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
ระดับคะแนน	4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
ระดับคะแนน	3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
ระดับคะแนน	2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
ระดับคะแนน	1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด

จากนั้น นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ย ที่มีต่อ ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีสูตรในการคำนวณค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงกว้างคะแนนระหว่างชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{ซึ่งแทนค่าได้} \\ \text{ช่วงกว้างคะแนนระหว่างชั้น} &= \frac{(5 - 1)}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการแปลผลคะแนนประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ลักษณะข้อคำถามที่ ได้จากการคำนวณค่าเฉลี่ย จากสูตรหารระดับชั้น เท่ากับ 1.33 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	ต่ำ

เกณฑ์ในการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	แปลความหมาย
มากกว่า 0.91	สูงมาก
0.71 – 0.90	สูง
0.30 – 0.70	ปานกลาง
น้อยกว่า 0.30	ต่ำ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1-3 เป็น คำถามชนิดปลายปิด (Close-Ended Question) และส่วนที่ 4 เป็นคำถามชนิดปลายเปิด (Open-Ended Question) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำโดยใช้กรอบความคิดของการทำวิจัย ได้แก่ ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเทียวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

3.3.1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำรา แนวคิด ทฤษฎี หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่างๆ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษาและเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.3.1.2 รวบรวมเนื้อหาและสาระต่างๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม กำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.3.1.3 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3.1.4 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งเป็น 3 ด้าน จำนวน 15 ข้อ

3.3.1.5 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ แบ่งเป็น 2 ด้าน จำนวน 19 ข้อ

3.3.1.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.1.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง ถ้ามีข้อแก้ไข ดำเนินการตามคำแนะนำ หลังจากนั้นดำเนินการจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.3.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

3.3.2.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว เสนออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ โดยวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และปรับปรุงแก้ไข เพื่อหาภาษาที่มีความชัดเจน เข้าใจตรงกันสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

3.3.2.2 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปลองใช้ (TryOut) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน

3.3.2.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าแอลฟาของครอนบาค ในการหาความเชื่อมั่นรายข้อและความเชื่อมั่นรวม ซึ่งค่าที่ได้เท่ากับ 0.81

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์โครงการปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ให้มีหนังสือถึงหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้ทำการเก็บ

รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ผู้วิจัยจะให้คำแนะนำกับผู้ช่วยวิจัยให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามร่วมกันก่อนนำไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ช่วยวิจัย จะนำแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลด้วยตัวเอง และรอรับกลับคืน จากนั้น ผู้ศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ลงรหัส (Coding) แล้วนำไปประมวลผลข้อมูลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ จำนวน 400 ฉบับ จากนั้นจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัส (Coding Sheet) ตามที่กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

3.5.3 ทำการกรอกข้อมูลตามรหัสลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.5.4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากการกรอกข้อมูล

3.5.5 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.6.1 สถานภาพส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ ใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage)

3.6.2 ประสิทธิภาพการพัฒนาร่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.3 ใช้ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้ 2 กลุ่ม

3.6.4 ใช้ F- test สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

3.6.5 ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันอย่างง่าย (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการการท่องเที่ยวนิเวศและประสิทธิผลการพัฒนาร่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2557 และมีอายุตั้งแต่ 15 - 60 ปี จำนวน 400 คน จากประชากร 140,161 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทอโรยาโมเน่ และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูล ตามลำดับดังนี้

- 4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 4.4 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

4.1.2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟูธรรมชาติ ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการโดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.1.3 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้วยการทดสอบค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

4.1.4 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายในการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	หมายถึง	ผลรวมของความแปรปรวน
df	หมายถึง	ค่าองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน
t	หมายถึง	ค่าที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญจากแบบแจกแจงแบบ t
F	หมายถึง	ค่าที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญจากแบบแจกแจงแบบ F
p	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
r	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
Sig	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

4.3.1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้

4.3.1.2 ตัวแปรด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ

4.4 การเสนอผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก

2.34 – 3.67 ปานกลาง

1.00 – 2.33 ต่ำ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การทดสอบค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

ระดับค่าเฉลี่ย แปลความหมาย

3.68 – 5.00 มาก

2.34 – 3.67 ปานกลาง

1.00 – 2.33 ต่ำ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แปลความหมาย

มากกว่า 0.91 สูงมาก

0.71 – 0.90 สูง

0.30 – 0.70 ปานกลาง

น้อยกว่า 0.30 ต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ ค่าร้อยละ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ดังตารางที่ 4.1 – 4.5

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	169	42.30
หญิง	231	57.70
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.70 และเป็นเพศชาย จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 25 ปี	133	33.30
26-35 ปี	87	21.70
36-45 ปี	28	7
46-55 ปี	112	28
มากกว่า 55 ปี ขึ้นไป	40	10
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 รองลงมามีอายุระหว่าง 46 - 55 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และอายุของนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยที่สุด คือ อายุ 36-45 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	89	22.30
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	112	28
ธุรกิจส่วนตัว	60	15
รับจ้างทั่วไป	133	33.20
อื่นๆ (โปรดระบุ).....	6	1.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.20 รองลงมามีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และอาชีพของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่มีอาชีพเหลือน้อยที่สุด คือ อาชีพอื่นๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	72	18
มัธยมศึกษา	55	13.80
ปวส./อนุปริญญา	116	29
ปริญญาตรี	113	28.20
สูงกว่าปริญญาตรี	44	11
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา ปวส./อนุปริญญาจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมามีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 และระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่มีระดับการศึกษาเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	83	20.80
5,001 – 10,000 บาท	99	24.80
10,001 – 20,000 บาท	89	22.30
มากกว่า 20,000 บาท	129	32.30
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 รองลงมามีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 และรายได้ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อความเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยว		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. มีการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยว	3.51	0.67	ปานกลาง
2. จัดกิจกรรมนำเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	3.56	0.64	ปานกลาง
3. ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย	3.59	0.65	ปานกลาง
4. สร้างเครือข่ายปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ	3.51	0.67	ปานกลาง
5. มีการจัดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่คงสภาพเดิม ไม่ทำลายแหล่งพืชและสัตว์ป่าหายาก	3.54	0.65	ปานกลาง
6. มีการนำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างจริงจังสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนในการลักลอบตัดไม้และทำร้ายสัตว์ป่า	3.52	0.65	ปานกลาง
รวม	3.54	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากร การท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.59$) จัดกิจกรรมนำเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.56$) มีการจัดเส้นทางเดินป่า

ศึกษารวมชาติที่คงสภาพเดิม ไม่ทำลายแหล่งพืชและสัตว์ป่าหายาก ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก่ นักเรียนเยาวชน และนักท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูธรรมชาติ

ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูธรรมชาติ	ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. เพิ่มความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าให้อุดมสมบูรณ์	3.82	0.75	มาก
2. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟู	3.89	0.73	มาก
3. มีการจัดการขยะที่ดีโดยไม่เป็นมลพิษกับธรรมชาติ	3.89	0.73	มาก
4. มีการปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์	4.01	0.75	มาก
5. มีการกำหนดพื้นที่ในการกางเต็นท์ เพื่อป้องกันการรบกวน และทำลายธรรมชาติ	4.06	0.75	มาก
รวม	3.93	0.60	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ พบว่า ประสิทธิภาพผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการกำหนดพื้นที่ในการกางเต็นท์ เพื่อป้องกันการรบกวน และทำลายธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.06$) มีการปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 4.01$) มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับฟื้นฟูและการจัดการขยะที่ดีโดยไม่เป็นมลพิษกับธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.89$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เพิ่มความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าให้อุดมสมบูรณ์ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ข้อความเกี่ยวกับประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูธรรมชาติ	ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. มีการฟื้นฟูจุดชมทิวทัศน์ให้มีความสะอาดและสวยงามน่าชม	3.89	0.76	มาก
2. ท่านมีความพึงพอใจในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	3.42	0.74	ปานกลาง
3. มีป้ายบอกเส้นทางเข้า-ออกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อย่างชัดเจน	3.41	0.73	ปานกลาง
4. ท่านได้รับความสะดวกสบายอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการบริการที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ	3.39	0.76	ปานกลาง
5. รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่	3.27	0.80	ปานกลาง
6. ท่านมีความพึงพอใจในการให้ข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเป็นอย่างดี	3.51	0.63	ปานกลาง
7. ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม	3.52	0.61	ปานกลาง
8. ความพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว	3.40	0.72	ปานกลาง
รวม	3.48	0.48	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการฟื้นฟูจุดชมทิวทัศน์ให้มีความสะอาดและสวยงาม น่าชม ($\bar{X} = 3.89$) ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.52$) ท่านมีความพึงพอใจในการให้ข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.51$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.27$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 สรุปผลระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน

ข้อความเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและการฟื้นฟูธรรมชาติ	3.73	0.45	ปานกลาง
2. ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	3.48	0.48	ปานกลาง
รวม	3.65	0.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 1 ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ T-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้ 2 กลุ่ม และใช้ F-test สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

ประสิทธิผลการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ	ชาย	169	3.48	0.48	0.02	0.73
	หญิง	231	3.47	0.48		
2. ด้านความพึงพอใจของ ผู้รับบริการ	ชาย	169	3.72	0.43	-0.57	0.48
	หญิง	231	3.75	0.46		
รวม	ชาย	169	3.60	0.37	-0.31	0.30
	หญิง	231	3.61	0.39		

จากตารางที่ 4.10 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

ประสิทธิผล การพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามอายุ									
	น้อยกว่า 25 ปี		26 - 35 ปี		36 - 45 ปี		46 - 55 ปี		มากกว่า 55 ปี ขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุ วัตถุประสงค์ของ การอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ	3.70	0.42	3.75	0.48	3.71	0.37	3.80	0.46	3.67	0.50
2. ด้านความพึง พอใจของผู้รับบริการ	3.46	0.50	3.44	0.47	3.39	0.41	3.55	0.50	3.45	0.46
รวม	3.58	0.38	3.59	0.37	3.55	0.30	3.67	0.41	3.50	0.38

จากตารางที่ 4.11 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ ทุกกลุ่มของอายุอยู่ในระดับมาก ยกเว้นอายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทุกกลุ่มของอายุ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ	ระหว่างกลุ่ม	0.876	4	0.219	1.065	0.373
	ภายในกลุ่ม	81.263	395	0.206		
	รวม	82.140	399			
2. ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ระหว่างกลุ่ม	0.960	4	0.240	1.008	0.403
	ภายในกลุ่ม	94.253	395	0.239		
	รวม	95.215	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.816	4	0.203	1.368	0.244
	ภายในกลุ่ม	58.723	395	0.149		
	รวม	59.536	399			

จากตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามอาชีพ									
	นักเรียน/นักศึกษา		ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		ธุรกิจส่วนตัว		รับจ้างทั่วไป		อื่นๆ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและการฟื้นฟูธรรมชาติ	3.68	0.45	3.77	0.46	3.85	0.50	3.68	0.40	3.91	0.49
2. ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	3.46	0.49	3.55	0.49	3.51	0.44	3.41	0.49	3.37	0.35
รวม	3.57	0.39	3.66	0.40	3.68	0.38	3.54	0.36	3.64	0.36

จากตารางที่ 4.13 เมื่อจำแนกตามอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น กลุ่มอาชีพรับจ้างอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ ทุกกลุ่มของอาชีพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นอาชีพรับจ้างทั่วไป อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ	ระหว่างกลุ่ม	1.668	4	0.417	2.047	0.087
	ภายในกลุ่ม	80.471	395	0.207		
	รวม	82.140	399			
2. ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ระหว่างกลุ่ม	1.490	4	0.373	1.570	0.181
	ภายในกลุ่ม	93.725	395	0.237		
	รวม	95.216	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.278	4	0.320	2.167	0.072
	ภายในกลุ่ม	58.258	395	0.147		
	รวม	59.539	399			

จากตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน

GRAD VRU

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม
ระดับการศึกษา

ประสิทธิผล การพัฒนา การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตาม ระดับการศึกษา									
	ประถม ศึกษา		มัธยม ศึกษา		ปวส./ อนุปริญญา		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุ วัตถุประสงค์ของ การอนุรักษ์ ทรัพยากร และการ ฟื้นฟูธรรมชาติ	3.61	0.45	3.67	0.37	3.75	0.48	3.75	0.41	3.93	0.49
2. ด้านความพึงพอใจ ของผู้รับบริการ	3.45	0.48	3.38	0.46	3.45	0.52	3.49	0.44	3.67	0.48
รวม	3.53	0.40	3.52	0.32	3.60	0.41	3.62	0.34	3.80	0.38

จากตารางที่ 4.15 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น
ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุ
วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและการฟื้นฟูธรรมชาติ ทุกกลุ่มของระดับการศึกษาอยู่ใน
ระดับปานกลาง ยกเว้นระดับการศึกษากลุ่มปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมากส่วน
ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทุกกลุ่มของระดับการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ	ระหว่างกลุ่ม	3.208	4	0.802	4.014	0.003
	ภายในกลุ่ม	78.931	395	0.200		
	รวม	82.140	399			
2. ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ระหว่างกลุ่ม	2.405	4	0.601	2.559	0.038
	ภายในกลุ่ม	92.810	395	0.235		
	รวม	95.215	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.566	4	0.641	4.447	0.002
	ภายในกลุ่ม	56.970	395	0.144		
	รวม	59.536	399			

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งในภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและการฟื้นฟูธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและการฟื้นฟูธรรมชาติ มี 1 คู่ คือ กลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีกับประถมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ มี 1 คู่ คือ กลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีกับมัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้

ประสิทธิผล การพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามอาชีพ							
	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,000-10,000 บาท		10,001-20,000 บาท		มากกว่า 20,000 บาท	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุ วัตถุประสงค์ของ การอนุรักษ์ ทรัพยากร และ การฟื้นฟูธรรมชาติ	3.67	0.42	3.64	0.40	3.77	0.49	3.83	0.46
2. ด้านความ พึงพอใจของ ผู้รับบริการ	3.43	0.43	3.39	0.52	3.49	0.49	3.56	0.48
รวม	3.55	0.34	3.52	0.38	3.63	0.38	3.69	0.39

จากตารางที่ 4.17 เมื่อจำแนกตามรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น กลุ่มรายได้มากกว่า 20,000 บาท อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ กลุ่มของรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท กับกลุ่มรายได้มากกว่า 5,000 – 10,000 บาท อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มรายได้ 10,001 – 20,000 บาท อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทุกกลุ่มของรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง

GRAD VRU

ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ	ระหว่างกลุ่ม	2.472	4	0.824	4.096	0.007
	ภายในกลุ่ม	79.668	395	0.201		
	รวม	82.140	399			
2. ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ระหว่างกลุ่ม	1.795	4	0.598	2.536	0.056
	ภายในกลุ่ม	93.420	395	0.236		
	รวม	95.215	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.114	4	0.705	4.860	0.002
	ภายในกลุ่ม	57.422	395	0.145		
	รวม	59.536	399			

จากตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้แตกต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งในภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ มี 1 คู่ คือ กลุ่มรายได้ 5,001 – 10,000 บาท กับมากกว่า 20,000 บาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ในภาพรวม มี 3 กลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนระดับการศึกษา และรายได้ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 5 วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 4.19 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
	r	Sig	ความสัมพันธ์
การประชาสัมพันธ์	0.282**	0.000	ต่ำ
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	0.330**	0.000	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว	0.342**	0.000	ปานกลาง
รวม	0.394**	0.000	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการทดสอบสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.394$) ในทิศทางเดียวกัน เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับต่ำ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ในการศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2557 จำนวน 400 คน จากประชากร 140,161 คน กำหนดกลุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทอโรยาโมเน่และสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ผู้วิจัยได้นำมาสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผล
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัย นำเสนอข้อสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1.1 ระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและการฟื้นฟูธรรมชาติมีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 3.78$) มากกว่าด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.48$) ซึ่งสามารถสรุปประสิทธิภาพในรายด้านได้ดังนี้

ด้านที่ 1

ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.59$) จัดกิจกรรมนำเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.56$) มีการจัดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่คงสภาพเดิม ไม่ทำลายแหล่งพืชและสัตว์ป่าหายาก ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

การฟื้นฟูธรรมชาติ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จังหวัดนครราชสีมา ด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการกำหนดพื้นที่ในการกางเต็นท์ เพื่อป้องกันการรบกวน และทำลายธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.06$) มีการปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 4.01$) มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับฟื้นฟู และมีการจัดการขยะที่ดีโดยไม่เป็นมลพิษกับธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.89$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เพิ่มความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าให้อุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ

ด้านที่ 2

ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการฟื้นฟูจุดชมทิวทัศน์ให้มีความสะอาดและสวยงาม น่าชม ($\bar{X} = 3.89$) ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.52$) ความพึงพอใจในการให้ข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.51$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.27$) ตามลำดับ

5.1.2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ดังนี้

5.1.2.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.1.2.2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.1.2.3 บุคลากรที่มีอาชีพต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.1.2.4 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งในภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการฟื้นฟูธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนความพึงพอใจของผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.2.5 บุคลากรที่มีรายได้ต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งในภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ไม่แตกต่างกัน

5.1.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.394$) ในทิศทางเดียวกัน เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร และการฟื้นฟูธรรมชาติ มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มากกว่าด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การฟื้นฟู ธรรมชาติ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหา น้อย 3 ลำดับแรกคือ ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรการ ท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย จัดกิจกรรมนำเที่ยวที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการจัด เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่คงสภาพเดิม ไม่ทำลายแหล่งพืชและสัตว์ป่าหายาก แสดงให้ เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ให้ ความสำคัญในการส่งเสริม และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ต้องการให้ธรรมชาติคงสภาพเหมือนเดิมและไม่ทำลายพืชและสัตว์ป่าที่หายาก ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของวรรณภา วงษ์พานิช ที่ได้กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะมีผลดีต่อท้องถิ่นใน ด้านการสร้างเศรษฐกิจชุมชน โดยมีหลักการของการอนุรักษ์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ดีพอ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างชาญฉลาด ประหยัดโดยคำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรโดยไม่จำเป็นและลดอัตรา ของเสีย มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรที่หา ยากเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว ส่งเสริมกิจกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว โดย ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ เงินทุน กิจกรรม ฝึกอบรม และการตลาด

การฟื้นฟูธรรมชาติ พบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยาน แห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้านการฟื้นฟูธรรมชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการกำหนดพื้นที่ในการกาง เต็นท์ เพื่อป้องกันการรบกวน และทำลายธรรมชาติมีการปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่า ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ และมี การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับฟื้นฟู และมีการจัดการขยะที่ดีโดยไม่เป็นมลพิษกับธรรมชาติแสดงให้เห็น ว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีความต้องการที่จะให้ ธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม สะอาดและเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด และเน้นไปที่ การกางเต็นท์นอนเพื่อสัมผัสถึงธรรมชาติอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูรย์ พงศะบุตร ที่ว่า กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ การสงวนรักษาฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุดหรือตลอดไป และทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการ จัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยป้องกันและลดสาเหตุที่อาจทำให้เกิดปัญหามลพิษ นอกจากนั้นแล้วเจ้าของพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคมองค์กรประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์ รักษาสภาพ ไม่ทำลาย หรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 2 ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน เขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่วัดนครราชสีมา ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการฟื้นฟูจุดชม ทิวทัศน์ให้มีความสะอาดและสวยงาม น่าชม ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อม และความพึงพอใจใน การให้ข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเป็นอย่างดี แสดงให้

เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีความพึงพอใจและต้องการมาท่องเที่ยวในสถานที่สวยงาม สะอาด และเป็นธรรมชาติมากที่สุด และต้องการรับทราบและมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของอุทยานแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางในการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่กล่าวว่าความหมายของศักยภาพของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ความพร้อมในด้านคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน คุณลักษณะหรือคุณสมบัติดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามประเภทของแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งควรมีลักษณะหรือคุณสมบัติที่สำคัญ คือ ความน่าดึงดูดใจของสถานที่ความสะดวกในการเข้าถึง และ ความประทับใจ

5.2.2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

พบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

5.2.2.1 เพศกับประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศชายและเพศหญิงที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะต้องการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรและการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพรชนัน สุขประเสริฐ กับ เกศวดี พุทธภูมิพิทักษ์ ที่ทำการศึกษารื่องความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ผลการวิจัยพบว่า การให้ความสำคัญของความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่วงก์

5.2.2.2 อายุกับประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ถึงแม้จะมีอายุต่างกันแต่ทุกคนก็มีจิตสำนึกและต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเหมือนกันเพื่อให้ทรัพยากรอยู่กับประเทศตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับ สวรรยา ชื่อล้อม, ชลธิชา เชียงหลิว, และ ภาวิณี บัวเรือง ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสหกรณ์และชุมชนบ้านชายทะเล จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 40-45 ปี รายได้เฉลี่ย 5,000-10,000 บาทต่อเดือน ไม่ได้เรียน/ศึกษาระดับประถมศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน 11-15 ปี การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการริเริ่ม การวางแผนและการดำเนินการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับ

ปานกลาง ส่วนด้านการติดตามผลการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ และระดับการศึกษาไม่มีผลต่อส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

5.2.2.3 ระดับการศึกษา กับ ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีระดับการศึกษาต่างกันอาจจะเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ ป่าชายเลน และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ต่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับอรรถวรรณ บุญศรี ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิภาคและช่วงเวลาท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

5.2.2.4 อาชีพ กับ ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอาชีพต่างกัมนั้นแต่ทุกคนที่มาท่องเที่ยวก็เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ รัตนาวิ จุลพันธ์ (2547) ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นกรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะล้านในระดับต่ำ และเมื่อทำการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ พบว่า อาชีพ ประสบการณ์ในการอบรม กิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2.2.5 รายได้กับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีรายได้ต่างกันจะมีความคิดเห็นของการฟื้นฟูทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ต่างกันได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ รัตนาวิ จุลพันธ์ (2547) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่นกรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะล้านในระดับต่ำ และเมื่อทำการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2.3 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต

อุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ พงศบุตร ที่ได้กล่าวถึง กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า ต้องควบคู่ไปกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ต้องมีการสงวนรักษาฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุดหรือตลอดไป ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว ต้องมีความเข้มงวดในการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมโดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการการท่องเที่ยวนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมและมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม ด้านการศึกษาและสื่อความหมายธรรมชาติ ต้องเป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการให้ข้อมูลก่อนการท่องเที่ยว การศึกษาระหว่างการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้การศึกษาเพิ่มเติมในภายหลังด้วย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การสื่อความหมายธรรมชาติ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง ทัศนศึกษา การเล่นเกม บทบาทสมมติ การอภิปราย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นควรให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในด้านที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่างๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านักท่องเที่ยว

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

จากผลการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งประชาชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3.1.2 รัฐควรจัดงบประมาณให้กับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น

5.3.1.3 ควรส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง โดยการประชาสัมพันธ์สื่อที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งอธิบายให้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3.1.4 เปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งแต่การค้นหาสาเหตุของปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ การประเมินผล และการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ

จากผลการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.2.1 ควรเพิ่มและปรับปรุงป้ายบอกทางให้มากขึ้นและมีความชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

5.3.2.2 ควรเพิ่มจำนวนร้านค้าและร้านอาหารต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อจะได้เพิ่มสีสันและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

5.3.2.3 ควรสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ และปรับปรุงกิจกรรมที่มีอยู่เดิมให้สมบูรณ์ มีความหลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อสร้างจุดเด่นและเพิ่มระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

5.3.2.4 ควรจัดเจ้าหน้าที่ในการให้ความรู้และสื่อความหมายในเรื่องคุณค่าของระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการปกป้องและรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม รวมถึงป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด

5.3.2.5 ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประชาชนในพื้นที่ให้ทั่วถึงมากขึ้น โดยอาจขอความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้เข้ามาช่วยเข้ามาฝึกอบรมประชาชนอย่างต่อเนื่อง

5.3.2.6 ควรปลูกจิตสำนึกให้กับคนในท้องถิ่นในการรักษาธรรมชาติของชุมชนไว้ เพื่อที่คนในชุมชนจะได้เกิดจิตสำนึกในการรักและหวงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติ และไม่ทำลายธรรมชาติในชุมชนของตนเอง และคนในชุมชนก็จะคอยเป็นหูเป็นตาไม่ให้นักท่องเที่ยวมาทำลายธรรมชาติในชุมชน

5.3.2.7 ควรให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักผ่อนในชุมชน ให้รักษาธรรมชาติเอาไว้อย่าไปทำลาย เพราะไม่เช่นนั้นชุมชนจะไม่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามเอาไว้ให้ท่านชื่นชมในครั้งต่อไป เพราะการเดินทางมาที่ชุมชนทุ่งเพลนี้ทุกคนมาด้วยความต้องการที่จะสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง ถ้านักท่องเที่ยวไปทำลายธรรมชาติ ความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติก็จะหมดไป

5.3.2.8 ควรเปิดรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

5.3.3.1 ควรมีการศึกษาถึงความสำเร็จของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงปัญหาในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อที่จะนำไปแนะนำอุทยานแห่งชาติอื่นของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการยึดถือและปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

5.3.3.2 ควรมีการทำวิจัยถึงผลกระทบของการขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการฟื้นฟูธรรมชาติ เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นหากขาดการพัฒนาในด้านนี้

บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และ พันธุ์พืช. (2557). สถิตินักท่องเที่ยวกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. สืบค้นจาก http://www.dnp.go.th/nprd/develop/stat_tourist.php.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโฮมสเตย์. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). รูปแบบของการท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <http://www.travel.in.th>.
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2548). หลักการมัคคุเทศก์. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ตุลา มหาสุธานนท์. (2545). หลักการจัดการหลักการบริหาร. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2544). การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2540). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประภัสสร แจ่มโพธิ์. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา ตลาด 100 ปี สามชุก ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปาณิตา แสไพศาล. (2554). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพะนางตุ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สืบค้นจาก http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/1010002/Unit_10/Unit_10.htm.
- พรรณี จุฑานนท์. (2548). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- พรพิมล จิตตั้งธรรมกุล. (2554). การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง แขวงพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรชนัน สุขประเสริฐ และ เกศวดี พุทธภูมิพิทักษ์. (2553). ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่वंก. คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- พระรุ่งธรรม คุ่มกระทีก. (2554). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการในการพัฒนาตลาด
รีมน้ำวัดดอนหวายของนักท่องเที่ยวชาวไทย**. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพฑูรย์ พงศบุตร. (2636). **คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี. (2554). **ยุทธศาสตร์การบริหาร
ราชการแผ่นดิน**. สืบค้นจาก <http://www.natres.psu.ac.th/office/plan/Budgetgovernment/2555/policy230854.pdf>.
- มนัส สุวรรณ. (2538). **นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รัตนาวิดี จุลพันธ์. (2547). **การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น
กรณีศึกษาเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี**. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). **หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. ม.ป.ท.
- วรรณ วังวานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณลักษณ์ สัจจาภิรัตน์. (2554). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาชุมชนทุ่งเพล ตำบลฉะมับ
อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรเดช จันทจร และคนอื่นๆ. (2541). **การประเมินในระบบเปิด**. กรุงเทพฯ: สหยาบไล้และการพิมพ์จำกัด.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2530). **เอกสารการสอนวิชาการบริหารบุคลากรในโรงเรียน เล่ม 1**. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการ
เพื่อกำหนดนโยบาย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสภาวะสิ่งแวดล้อม สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยสภาวะสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2548). **คู่มือการประเมินมาตรฐาน
คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสภาวะสิ่งแวดล้อม
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาติ อุ๋อัน. **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการพัฒนา
ท้องถิ่น**. (2551). ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมยศ นาวิการ. (2544). **การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สวรรยา ชื่อเลื่อม และคนอื่นๆ. (2554). **การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสหกรณ์และชุมชนบ้านชายทะเล จังหวัดสมุทรสาคร**.
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสรี วงส์ไพจิตร. (2534). **จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธิดา ศิริบุญหลง. (2549). **การพัฒนาแบบยั่งยืน: กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคมและ
การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2556). **สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 ปราจีนบุรี**. สืบค้นจาก <http://www.dnp.go.th/mfcd3/kaoyai.htm>.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2538). **โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรรรรณ บุญศรี. (2554). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารียา อินคชสาร. (2554). **การประเมินศักยภาพของตลาดนำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุดม เขยกิจวงศ์ และคนอื่นๆ. (2558). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อำนาจ รักษาพล. (2549). **การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวนิเวศโดยชุมชนเกาะยวน้อย ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุทยานนันทนาการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (2551). **เรียนรู้ธรรมชาติใน “อุทยานแห่งชาติสี่เขียว”**. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9510000151222>
- Boo, Elizabeth. (1991). **Planning for Ecotourism**. PARK. 2(3), 4-8.
- Caplow Thendore. (1964). **Principles of Organizational**. New York: Harcourt., Brace and World.
- Ceballos-Lascurain, H. (1991). **Tourism, eco-tourism and protected areas**. In Kusler, (ed.) Eco- tourism and Resource Conservation. Vol. 1. Eco-tourism and resource conservation project.
- Fiedler, F.E. (1967). **A Theory of Leadership Effectiveness**. New York: McGraw – Hill.
- Holloway, J.C. (1983). **The Business of Tourism**. Plymouth: Macdonald and Evans Ltd.
- McIntosh, Robert W., & Goeldner Charles R. (1986). **Tourism Principle, Practices, Philosophies**. 5th ed. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Mott, P.E. (1972). **The Characteristic of Effective Organization**. New York: Harper and Row.
- Richardsow, Janet. (1993). **Ecotourism & Nature based Holidays**. Sydney: Australian Print Group.
- Steers, R.M. & Porter. (1977). **Organizational Effectiveness**. SantaMonica Calif: Goodyear Publishing Company, Inc.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introduction Analysis**. 3rd ed. Tokyo: Harper International Edition.

ภาคผนวก

GRAD VRU

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

GRAD VRU

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์

ด้วย นางสาวภัทรากรวิทย์ ทองเทพ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑๔๒
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผล
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ

ด้วย นางสาวภัทรารวีย์ ทองเทพ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑๔๒
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผล
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.ชรินทร์ สีทับทิม

ด้วย นางสาวภัทราภรณ์ ทองเทพ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑๔๒
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผล
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

7 ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัย

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลาน

ด้วย นางสาวภัทราวีรย์ ทองเทพ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑๔๒
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผล
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือใน
การวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นียมางกูร)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

3 พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอมความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ด้วย นางสาวภัทราวิทย์ ทองเทพ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑๔๒
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผล
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอมความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยของ
นักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นียมางกูร)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการวิจัย

GRAD VRU

แบบสอบถามเพื่อวิจัย

เรื่อง

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ โดยจะนำไปวิเคราะห์และประมวลผลในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานหรือการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใดซึ่งผู้วิจัยจะรักษามารยาทของนักวิจัยอย่างดีที่สุด

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นข้อคำถาม ใช้วัด ตัวแปรตาม 3 ด้าน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นข้อคำถามใช้วัด ตัวแปรตาม 2 ด้าน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ขอขอบพระคุณท่านอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

นางสาวภัทรารวีย์ ทองเทพ
 นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (v) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------

2. อายุ

☐ น้อยกว่า 25 ปี	☐ 26-35 ปี
☐ 36-45 ปี	☐ 46-55 ปี
☐ มากกว่า 55 ปี ขึ้นไป	

3. อาชีพ

☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

4. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษา
☐ ปวส./อนุปริญญา	☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญา	

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 5,000-10,000 บาท
☐ 10,001-20,000 บาท	☐ มากกว่า 20,000 บาท

GRAD VRU

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (√) ลงในลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การประชาสัมพันธ์					
1. เจ้าหน้าที่มีการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงง่ายและมีข้อมูลที่ทันสมัย					
2. มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ทำให้ได้ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
3. มีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารแผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกฎระเบียบข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว					
4. มีการเผยแพร่เอกสารที่สร้างจิตสำนึกต่อการรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติต่อนักท่องเที่ยว					
5. เนื้อหาในสื่อประชาสัมพันธ์มีความน่าสนใจและง่ายต่อการจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
6. เจ้าหน้าที่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้มาตรฐาน					
7. มีการปรับปรุงบ้านพักให้สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว					
8. มีการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้มีความปลอดภัยและน่าสนใจ					
9. มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมให้น่าสนใจมากขึ้น					
10. มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มเติม					
การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว					
11. นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน					
12. นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎ หรือข้อบังคับของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่					

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13. นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ					
14. นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรายงานหรือแจ้งข่าวสารกับเจ้าหน้าที่ เมื่อพบการตัดไม้และล่าสัตว์ป่า					
15. นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานฯ					

ตอนที่ 3 ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (√) ลงในลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
16. มีการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยว					
17. จัดกิจกรรมนำเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ					
18. ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย					
19. สร้างเครือข่ายปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
20. มีการจัดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่คงสภาพเดิม ไม่ทำลายแหล่งพืชและสัตว์ป่าหายาก					
21. มีการนำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างจริงจังสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนในการลักลอบตัดไม้และทำร้ายสัตว์ป่า					
การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ					
22. เพิ่มความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าให้อุดมสมบูรณ์					

ประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ					
23. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับฟื้นฟู					
24. มีการจัดการขยะที่ดีโดยไม่เป็นมลพิษกับธรรมชาติ					
25. มีการปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์					
26. มีการกำหนดพื้นที่ในการกางเต็นท์ เพื่อป้องกันการรบกวน และทำลายธรรมชาติ					
27. มีการฟื้นฟูจุดชมทิวทัศน์ให้มีความสะอาดและสวยงาม น่าชม					
28. ท่านมีความพึงพอใจในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่					
29. มีป้ายบอกเส้นทางเข้า-ออกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อย่างชัดเจน					
30. ท่านได้รับความสะดวกสบายอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการบริการที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ					
31. รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่					
32. ท่านมีความพึงพอใจในการให้ข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเป็นอย่างดี					
33. ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม					
34. ความพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น
ด้วยวิธีหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

GRAD VRU

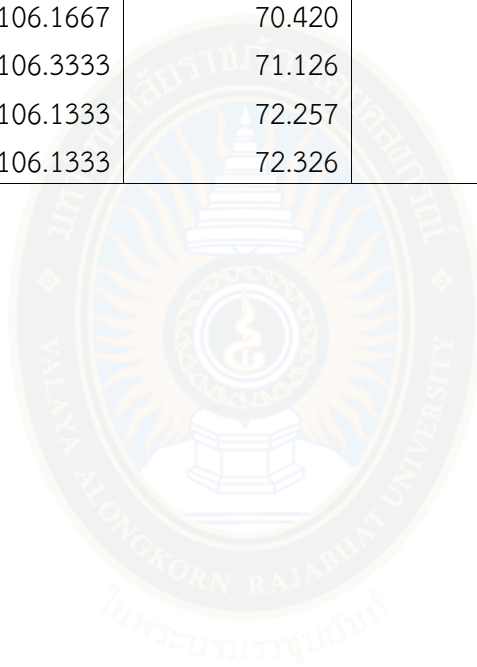
Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.82	34

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
pr11	105.7667	67.978	.382	.813
pr22	105.7333	68.892	.307	.816
pr33	105.9667	64.447	.609	.803
pr44	106.1333	64.395	.650	.802
pr55	106.3000	66.976	.496	.809
pt1	106.3000	67.872	.414	.812
pt2	106.2333	68.047	.372	.814
pt3	106.2000	65.890	.510	.808
pt4	106.1333	67.637	.354	.814
pt5	106.4667	69.637	.271	.817
st1	106.1333	73.430	-.074	.825
st2	106.2333	72.599	.038	.822
st3	106.2000	72.303	.041	.824
st4	106.2333	69.289	.363	.814
st5	106.1667	69.868	.277	.817
ss11	105.9667	69.964	.235	.818
ss12	105.9667	69.826	.247	.818
ss13	105.9667	66.240	.535	.807
ss14	106.1333	67.775	.531	.809
ss15	106.0333	70.240	.276	.817
ss16	106.2667	70.478	.249	.818
ss21	106.1000	71.266	.148	.821
ss22	106.0667	69.168	.321	.815
ss23	106.2000	69.476	.328	.815
ss24	106.2667	67.168	.556	.808

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ss25	106.3000	68.010	.441	.812
sf1	106.2667	67.030	.474	.810
sf2	106.1333	69.844	.187	.821
sf3	106.2000	70.510	.145	.822
sf4	106.2667	70.685	.157	.821
sf5	106.1667	70.420	.222	.819
sf6	106.3333	71.126	.206	.819
sf7	106.1333	72.257	.039	.824
sf8	106.1333	72.326	.033	.824

GRAD VRU

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

GRAD VRU

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

Statistics

ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
1. มีการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยว (ss1)	400	0	3.5175	.67515
2. จัดกิจกรรมนำเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (ss2)	400	0	3.5625	.64586
3. ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย (ss3)	400	0	3.5925	.65767
4. สร้างเครือข่ายปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ss4)	400	0	3.5150	.67892
5. มีการจัดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่คงสภาพเดิม ไม่ทำลายแหล่งพืชและสัตว์ป่าหายาก (ss5)	400	0	3.5400	.65151
6. มีการนำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างจริงจังสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนในการลักลอบตัดไม้และทำร้ายสัตว์ป่า (ss6)	400	0	3.5275	.65599
รวม	400	0	3.5425	.45272

ด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
1. เพิ่มความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ป่าให้อุดมสมบูรณ์ (ss21)	400	0	3.8200	.75434
2. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับฟื้นฟู (ss22)	400	0	3.8900	.73774
3. มีการจัดการขยะที่ดีโดยไม่เป็นมลพิษกับธรรมชาติ (ss23)	400	0	3.8925	.73641
4. มีการปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ (ss24)	400	0	4.0150	.75246
5. มีการกำหนดพื้นที่ในการกางเต็นท์ เพื่อป้องกันการรบกวน และทำลายธรรมชาติ (ss25)	400	0	4.0675	.75788
รวม	400	0	3.9370	.60939

ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
1. มีการฟื้นฟูจุดชมทิวทัศน์ให้มีความสะอาดและสวยงาม น่าชม (sf1)	400	0	3.8975	.76055
2. ท่านมีความพึงพอใจในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (sf2)	400	0	3.4250	.74213
3. มีป้ายบอกเส้นทางเข้า-ออกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อย่างชัดเจน (sf3)	400	0	3.4150	.73766
4. ท่านได้รับความสะดวกสบายอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการบริการที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ (sf4)	400	0	3.3900	.76444
5. รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (sf5)	400	0	3.2700	.80854
6. ท่านมีความพึงพอใจในการให้ข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเป็นอย่างดี (sf6)	400	0	3.5150	.63702
7. ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (sf7)	400	0	3.5200	.61281
8. ความพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว (sf8)	400	0	3.4075	.72647
รวม	400	0	3.4800	.48850

ผลรวมระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing		
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ (suss16ss2125)	400	0	3.73	.45
ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ (susf18)	400	0	3.48	.48
รวม	400	0	3.65	.38

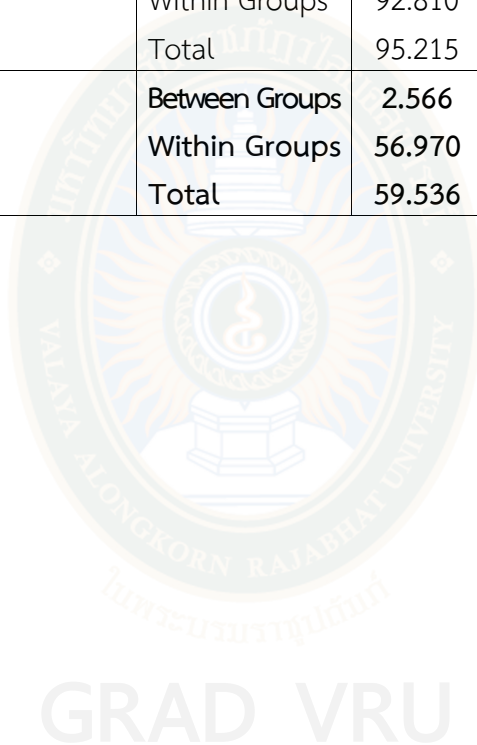
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลระดับการศึกษา

Descriptive

	N	$\bar{X}$	S.D.	Std. Error	95 % Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Suss 1. ประถมศึกษา 1ss2	72	3.6148	.45569	.05370	3.5077	3.7219	2.75	4.67
2. มัธยมศึกษา	55	3.6709	.37581	.05067	3.5693	3.7725	3.00	4.50
3. ปวส./ อนุปริญญา	116	3.7585	.48478	.04501	3.6693	3.8476	2.63	5.00
4. ปริญญาตรี	113	3.7559	.41179	.03874	3.6791	3.8327	2.80	4.80
5. สูงกว่า ปริญญาตรี	44	3.9394	.49518	.07465	3.7888	4.0899	2.93	4.83
Total	400	3.7397	.45372	.02269	3.6952	3.7843	2.63	5.00
Susf 1. ประถมศึกษา	72	3.4514	.48596	.05727	3.3372	3.5656	2.25	4.75
2. มัธยมศึกษา	55	3.3818	.46549	.06277	3.2560	3.5077	2.50	4.75
3. ปวส./ อนุปริญญา	116	3.4526	.52613	.04885	3.3558	3.5493	2.38	4.50
4. ปริญญาตรี	113	3.4978	.44540	.04190	3.4148	3.5808	2.50	4.50
5. สูงกว่า ปริญญาตรี	44	3.6761	.48921	.07375	3.5274	3.8249	2.88	4.75
Total	400	3.4800	.48850	.02443	3.4320	3.5280	2.25	4.75
Sum Susf 1. ประถมศึกษา	72	3.5331	.40285	.04748	3.4384	3.6278	2.50	4.58
2. มัธยมศึกษา	55	3.5264	.32504	.04383	3.4385	3.6142	3.00	4.38
3. ปวส./ อนุปริญญา	116	3.6055	.41064	.03813	3.5300	3.6811	2.69	4.48
4. ปริญญาตรี	113	3.6268	.34076	.03206	3.5633	3.6904	2.90	4.65
5. สูงกว่า ปริญญาตรี	44	3.8078	.41332	.06231	3.6821	3.9334	2.97	4.71
Total	400	3.6099	.38628	.01931	3.5719	3.6478	2.50	4.71

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของ การอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟู ธรรมชาติ (suss16ss2125)	Between Groups	3.208	4	.802	4.014	.003
	Within Groups	78.931	395	.200		
	Total	82.140	399			
ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ (susf18)	Between Groups	2.405	4	.601	2.559	.038
	Within Groups	92.810	395	.235		
	Total	95.215	399			
รวม	Between Groups	2.566	4	.641	4.447	.002
	Within Groups	56.970	395	.144		
	Total	59.536	399			

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
Suss1ss2	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	-.05609	.08005	.974	-.3038	.1917
		3. ปวส./อนุปริญญา	-.14366	.06707	.334	-.3512	.0639
		4.ปริญญาตรี	-.14108	.06741	.359	-.3497	.0675
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.32458(*)	.08554	.007	-.5893	-.0598
		2. มัธยมศึกษา	1. ประถมศึกษา	.05609	.08005	.974	-.1917
	2. มัธยมศึกษา	1. ประถมศึกษา	.05609	.08005	.974	-.1917	.3038
		3. ปวส./อนุปริญญา	-.08757	.07318	.838	-.3141	.1389
		4.ปริญญาตรี	-.08499	.07350	.855	-.3124	.1425
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.26848	.09041	.068	-.5483	.0113
		3. ปวส./อนุปริญญา	1. ประถมศึกษา	.14366	.06707	.334	-.0639
	3. ปวส./อนุปริญญา	2. มัธยมศึกษา	.08757	.07318	.838	-.1389	.3141
		4.ปริญญาตรี	.00258	.05908	1.000	-.1803	.1854
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.18092	.07915	.267	-.4259	.0640
		1. ประถมศึกษา	.14108	.06741	.359	-.0675	.3497
		2. มัธยมศึกษา	.08499	.07350	.855	-.1425	.3124
	4.ปริญญาตรี	3. ปวส./อนุปริญญา	-.00258	.05908	1.000	-.1854	.1803
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.18349	.07943	.257	-.4293	.0623
		1. ประถมศึกษา	.32458(*)	.08554	.007	.0598	.5893
		2. มัธยมศึกษา	.26848	.09041	.068	-.0113	.5483
		3. ปวส./อนุปริญญา	.18092	.07915	.267	-.0640	.4259
	5. สูงกว่าปริญญาตรี	4.ปริญญาตรี	.18349	.07943	.257	-.0623	.4293
		1. ประถมศึกษา	.06957	.08681	.958	-.1991	.3382
		2. มัธยมศึกษา	-.00120	.07272	1.000	-.2263	.2239
		3. ปวส./อนุปริญญา	-.04640	.07309	.982	-.2726	.1798
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.22475	.09275	.211	-.5118	.0623
Susf	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	.06957	.08681	.958	-.1991	.3382
		3. ปวส./อนุปริญญา	-.00120	.07272	1.000	-.2263	.2239
		4.ปริญญาตรี	-.04640	.07309	.982	-.2726	.1798
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.22475	.09275	.211	-.5118	.0623
		2. มัธยมศึกษา	1. ประถมศึกษา	-.06957	.08681	.958	-.3382
	2. มัธยมศึกษา	3. ปวส./อนุปริญญา	-.07077	.07936	.939	-.3164	.1748
		4.ปริญญาตรี	-.11597	.07970	.714	-.3626	.1307
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.29432	.09804	.063	-.5977	.0091
		1. ประถมศึกษา	.00120	.07272	1.000	-.2239	.2263
		2. มัธยมศึกษา	.07077	.07936	.939	-.1748	.3164
	3. ปวส./อนุปริญญา	4.ปริญญาตรี	-.04520	.06407	.974	-.2435	.1531
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.22355	.08582	.150	-.4892	.0421

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
4. ปริญญาตรี	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	.04640	.07309	.982	-.1798	.2726
		3. ปวส./อนุปริญญา	.11597	.07970	.714	-.1307	.3626
		4. ปริญญาตรี	.04520	.06407	.974	-.1531	.2435
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.17835	.08614	.370	-.4449	.0882
5. สูงกว่าปริญญาตรี	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	.22475	.09275	.211	-.0623	.5118
		3. ปวส./อนุปริญญา	.29432	.09804	.063	-.0091	.5977
		4. ปริญญาตรี	.22355	.08582	.150	-.0421	.4892
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	.17835	.08614	.370	-.0882	.4449
Sumsusf	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	.00674	.06801	1.000	-.2037	.2172
		3. ปวส./อนุปริญญา	-.07243	.05698	.806	-.2488	.1039
		4. ปริญญาตรี	-.09374	.05727	.613	-.2710	.0835
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.27466(*)	.07267	.007	-.4996	-.0498
		2. มัธยมศึกษา	1. ประถมศึกษา	-.00674	.06801	1.000	-.2172
3. ปวส./อนุปริญญา	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	-.07917	.06217	.805	-.2716	.1133
		3. ปวส./อนุปริญญา	-.10048	.06244	.629	-.2937	.0928
		4. ปริญญาตรี	-.10048	.06244	.629	-.2937	.0928
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.28140(*)	.07681	.010	-.5191	-.0437
		2. มัธยมศึกษา	1. ประถมศึกษา	.07243	.05698	.806	-.1039
4. ปริญญาตรี	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	.07917	.06217	.805	-.1133	.2716
		3. ปวส./อนุปริญญา	-.02131	.05020	.996	-.1767	.1340
		4. ปริญญาตรี	-.02131	.05020	.996	-.1767	.1340
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.20223	.06724	.062	-.4103	.0059
5. สูงกว่าปริญญาตรี	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	.09374	.05727	.613	-.0835	.2710
		3. ปวส./อนุปริญญา	.10048	.06244	.629	-.0928	.2937
		4. ปริญญาตรี	.02131	.05020	.996	-.1340	.1767
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	-.18092	.06749	.129	-.3898	.0279
		2. มัธยมศึกษา	1. ประถมศึกษา	.27466(*)	.07267	.007	.0498
4. ปริญญาตรี	1. ประถมศึกษา	2. มัธยมศึกษา	.28140(*)	.07681	.010	.0437	.5191
		3. ปวส./อนุปริญญา	.20223	.06724	.062	-.0059	.4103
		4. ปริญญาตรี	.18092	.06749	.129	-.0279	.3898
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	.18092	.06749	.129	-.0279	.3898

รายได้

Descriptives

	N	$\bar{X}$	S.D	Std. Error	95 % Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum	
					Lower Bound	Upper Bound			
Suss1 ss2	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	83	1.2238	.14009	.01538	1.1932	1.2544	.92	1.56
	2. 5,001-10,000 บาท	99	1.2155	.13529	.01360	1.1885	1.2425	.92	1.55
	3. 10,001-20,000 บาท	89	1.2571	.16395	.01738	1.2225	1.2916	.88	1.67
	4. มากกว่า 20,000 บาท	129	1.2779	.15520	.01367	1.2508	1.3049	.92	1.61
	Total	400	1.2466	.15124	.00756	1.2317	1.2614	.88	1.67
Susf	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	83	3.4322	.43005	.04720	3.3383	3.5261	2.25	4.75
	2. 5,001-10,000 บาท	99	3.3965	.52094	.05236	3.2926	3.5004	2.38	4.50
	3. 10,001-20,000 บาท	89	3.4972	.49284	.05224	3.3934	3.6010	2.38	4.75
	4. มากกว่า 20,000 บาท	129	3.5630	.48642	.04283	3.4782	3.6477	2.50	4.75
	Total	400	3.4800	.48850	.02443	3.4320	3.5280	2.25	4.75
Sums usf	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	83	3.4322	.43005	.04720	3.3383	3.5261	2.25	4.75
	2. 5,001-10,000 บาท	99	3.3965	.52094	.05236	3.2926	3.5004	2.38	4.50
	3. 10,001-20,000 บาท	89	3.4972	.49284	.05224	3.3934	3.6010	2.38	4.75
	4. มากกว่า 20,000 บาท	129	3.5630	.48642	.04283	3.4782	3.6477	2.50	4.75
	Total	400	3.4800	.48850	.02443	3.4320	3.5280	2.25	4.75

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการ อนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ (suss16ss2125)	Between Groups	2.472	3	.824	4.096	.007
	Within Groups	79.668	396	.201		
	Total	82.140	399			
ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ (susf18)	Between Groups	1.795	3	.598	2.536	.056
	Within Groups	93.420	396	.236		
	Total	95.215	399			
รวม	Between Groups	2.114	3	.705	4.860	.002
	Within Groups	57.422	396	.145		
	Total	59.536	399			

Post Hoc Tests

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
Suss1ss2	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	2. 5,001-10,000 บาท	.02502	.06675	.987	-.1624	.2124
		3. 10,001-20,000 บาท	-.09968	.06844	.548	-.2918	.0925
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.16211	.06311	.088	-.3393	.0151
	2. 5,001-10,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.02502	.06675	.987	-.2124	.1624
		3. 10,001-20,000 บาท	-.12470	.06552	.307	-.3086	.0592
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.18713 ^{**}	.05993	.022	-.3554	-.0189
	3. 10,001-20,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	.09968	.06844	.548	-.0925	.2918
		2. 5,001-10,000 บาท	.12470	.06552	.307	-.0592	.3086
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.06243	.06181	.796	-.2360	.1111

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
	4. มากกว่า 20,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	.16211	.06311	.088	-.0151	.3393
		2. 5,001-10,000 บาท	.18713(*)	.05993	.022	.0189	.3554
		3. 10,001-20,000 บาท	.06243	.06181	.796	-.1111	.2360
Susf	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	2. 5,001-10,000 บาท	.03576	.07229	.970	-.1672	.2387
		3. 10,001-20,000 บาท	-.06496	.07411	.857	-.2730	.1431
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.13076	.06834	.302	-.3226	.0611
	2. 5,001-10,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.03576	.07229	.970	-.2387	.1672
		3. 10,001-20,000 บาท	-.10073	.07095	.570	-.2999	.0985
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.16652	.06490	.088	-.3487	.0157
	3. 10,001-20,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	.06496	.07411	.857	-.1431	.2730
		2. 5,001-10,000 บาท	.10073	.07095	.570	-.0985	.2999
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.06579	.06693	.809	-.2537	.1221
Sumsusf	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	2. 5,001-10,000 บาท	.03039	.05667	.962	-.1287	.1895
		3. 10,001-20,000 บาท	-.08232	.05811	.571	-.2455	.0808
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.14643	.05358	.060	-.2969	.0040
	2. 5,001-10,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	-.03039	.05667	.962	-.1895	.1287

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
		3. 10,001-20,000 บาท	-.11271	.05562	.252	-.2689	.0435
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.17682(*)	.05088	.008	-.3197	-.0340
	3. 10,001-20,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	.08232	.05811	.571	-.0808	.2455
		2. 5,001-10,000 บาท	.11271	.05562	.252	-.0435	.2689
		4. มากกว่า 20,000 บาท	-.06411	.05247	.684	-.2114	.0832
	4. มากกว่า 20,000 บาท	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	.14643	.05358	.060	-.0040	.2969
		2. 5,001-10,000 บาท	.17682(*)	.05088	.008	.0340	.3197
		3. 10,001-20,000 บาท	.06411	.05247	.684	-.0832	.2114

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

Correlations

		การ ประชาสัมพันธ์ (pr)	การพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว (pt)	การมีส่วนร่วม ของ นักท่องเที่ยว (st)	รวม
(pr)	Pearson Correlation	1	.589(**)	.403(**)	.282(**)
	Sig. (2- tailed)		.000	.000	.000
	N	400	400	400	400

		การ ประชาสัมพันธ์ (pr)	การพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว (pt)	การมีส่วนร่วม ของ นักท่องเที่ยว (st)	รวม
(pt)	Pearson Correlation	.589(**)	1	.432(**)	.330(**)
	Sig. (2- tailed)	.000		.000	.000
	N	400	400	400	400
รวม	Pearson Correlation	.282(**)	.330(**)	.342(**)	1
	Sig. (2- tailed)	.000	.000	.000	
	N	400	400	400	400

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ (Suprptst)	ประสิทธิผลการ พัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (Susssf)
การบริหารจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	Pearson Correlation	1	.394(**)
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	400	400
ประสิทธิผลการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	Pearson Correlation	.394(**)	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	400	400

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	ภัทรารวีย์ ทองเทพ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	19 พฤศจิกายน 2520
สถานที่เกิด	จังหวัดศรีสะเกษ
ที่อยู่ปัจจุบัน	61 หมู่ 6 ตำบลดวนใหญ่ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ 33270
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์
ประวัติการทำงาน	ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์ฝึกและพัฒนา อาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2544	
พ.ศ. 2546-2554	นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
พ.ศ. 2554-ปัจจุบัน	นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	
ที่ทำงานปัจจุบัน	

GRAD VRU